

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ

Διπλωματική εργασία

Δίκτυο κοινωνικών και πολιτιστικών δραστηριοτήτων

στο λόφο Σελεπίτσαρι

των δήμων Κερατσινίου και Νίκαιας

Φοιτήτρια: Τσουκαλά Αικατερίνη

Επιβλέπων καθηγητής: Τζιρτζιλάκης Γεώργιος

Βόλος, Ιούλιος 2012

Διπλωματική εργασία

Δίκτυο κοινωνικών και πολιτιστικών δραστηριοτήτων στο λόφο Σελεπίτσαρι των δήμων Κερατσινίου και Νίκαιας

Φοιτήτρια: Τσουκαλά Αικατερίνη
Επιβλέπων καθηγητής: Τζιρτζιλιάκης Γεώργιος
Βόλος, Ιούλιος 2012

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η διπλωματική αυτή εργασία ασχολείται με τον παλαιότερα λατομικό χώρο του λόφου Σελεπίτσαρι στο Κερατσίνι και τη Νίκαια και το μετασχηματισμό του σε πυρήνα κοινωνικών, πολιτιστικών και εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων. Αρχικά, μελετούνται και καταγράφονται στοιχεία του λόφου και έπειτα αναλύονται μέσα από μία περιπατητική διαδικασία, για την καλύτερη και σε βάθος κατανόηση των αναγκών και των περιορισμών της περιοχής και του εδάφους. Έτσι, η περιοχή μελέτης περιορίζεται τελικά σε ένα μέρος του συνολικού λόφου.

Σημαντικό στοιχείο που επηρεάζει το σχεδιασμό αποτελεί η θέα που έχει ο λόφος σε πολλά σημεία του και επιχειρείται η οπτική του σύνδεση με το λεκανοπέδιο της Αττικής. Οι οπτικές γωνίες που προκύπτουν από τη συσχέτιση του λόφου με την Αττική μεταφέρονται σε μεγαλύτερη κλίμακα στο λόφο και "μεταφράζονται" σε χαράξεις- πορείες. Η χωροθέτηση του λόφου μέσα στο λεκανοπέδιο της Αττικής και η δημιουργία της συνειδητότητας της θέσης του μέσα στο χώρο, επιτυγχάνονται μέσα από υποδεικνυόμενες διαδρομές μέσα στο χώρο που αποκαλύπτουν κομμάτι-κομμάτι την οπτική σύνδεση με το γεωγραφικό ανάγλυφο.

Έτσι, δημιουργείται ένα δίκτυο από διαδρομές και οπτικούς άξονες, βάση την επιλογή των προσιτών σημείων με τη θέα. Κάθε πορεία, είτε είναι οπτικός άξονας είτε διαδρομή, αποτελείται από λωρίδες εδάφους που δρουν και συμπεριφέρονται ανεξάρτητα, δημιουργούν εσοχές και προεξοχές. Η πλαστικότητα του ίδιου του εδάφους ορίζει τελικά τις διαδρομές και τους οπτικούς άξονες. Με την εκσκαφή/αφαίρεση ή την εναπόθεση/πρόσθεση υλικού δημιουργείται υψομετρική διαφορά ικανή να μεταφραστεί ως κάθισμα ή ως αλλαγή υλικού (πχ. για φύτευση). Ακόμη, υλικό μεταφέρεται από το επίπεδο του εδάφους σε ψηλότερο σημείο υπό τη μορφή στεγάστρου, δημιουργώντας έτσι χώρο ανάμεσα σε αυτό και το έδαφος, ο οποίος είναι ικανός να παραλάβει λειτουργικές χρήσεις (κiosκια, αναψυκτήρια). Ακολουθούνται τρεις πρακτικές χειρισμού του εδάφους που προσδίδουν στη διαδρομή ή των άξονα διαφορετικό ύψος κάθε φορά ανάλογα με τη σημασία του μέσα στο δίκτυο.

Ακόμη, κατά μήκος και σε επαφή με τις πορείες προτείνονται σημειακές παρεμβάσεις. Ο διαμήκης διαχωρισμός σε λωρίδες έχει ροή, δίνει κατεύθυνση και κίνηση και μεταφράζεται σε πορεία. Παρ' όλ' αυτά σε σημεία αλλάζει η ροή από το διαμήκη στον εγκάρσιο. Προτείνονται ακόμη αναβαθμοί, οι οποίοι εκμεταλλεύονται τη γεωμορφία του λόφου. Τέλος, η εργασία διαχειρίζεται το απόκρημνο και το ημιτελές, δημιουργώντας παρατηρητήρια ως εσώγλυφα των λατομημένων μετώπων του λόφου.

UNIVERSITY OF THESSALY
DEPARTMENT OF ARCHITECTURE

Diploma Project:

**Social and cultural network of activities on the Selepitsari hill
in the municipalities of Nikaia and Keratsini**

Student: Tsoukala Aikaterini
Supervisor: Tzirtzilakis George
Volos, July 2012

SUMMARY

This diploma project deals with the hill of Selepitsari in the municipalities of Nikaia and Keratsini, that used to be a quarry, and its transformation to a social, cultural and educational core. Initially, data of the hill is studied and registered and then is analyzed through a walking procedure, for the better and in depth understanding of the needs and the restrictions of the area and the terrain. Therefore the area of study is limited to some part of the hill.

An important element that influences the planning is the view from certain parts of the hill. A visual linking of the view to the Attica basin is attempted. The visual angles that emerge from the correlation of the hill to Attica are transferred to a larger scale on the hill and are turned into paths - tracings. The location of the hill in the Attica basin and the creation of the awareness of its location in space, are achieved through suggested paths which gradually reveal the visual connection with the geographical relief.

Thus, an itinerary network and visual axes are created. Each course, is either a visual axis or an itinerary, is comprised of strips of land which act and behave independently creating hollows and protrusions. The plasticity of the ground finally defines the itineraries and the visual axes. With the extraction or the settlement of the added material, a height difference is created that can be tuned into a sitting or a material change (for example suitable for planting). Moreover material is transferred from the ground level to a higher point in a kind of shed, creating space between the shed and the ground, which can be of functional usage (kiosks, refreshment bars). Three different practices of handling of the ground are followed, which attribute different height to the axel or the itinerary, depending on its significance in the network.

Furthermore, interventions on points are suggested alongside and in contact with the courses. The long wise separation of the ground flows, gives a specific direction and motion and is transformed into a route. In spite of all these the flux changes from longwise into crosswise. "Terraces" are suggested, which take advantage the morphology of the hill. Finally, the project deals with the steep and half-finished and creates observatories as internal cavings on the quarried parts of the hill.

Περιεχόμενα

Εισαγωγή	7
A. Η περιοχή μελέτης - Ο λόφος Σελεπίτσαρι	9
1. Περιγραφή του λόφου	10
2. Ανάλυση του λόφου	16
B. Η Σύνδεση του λόφου με το λεκανοπέδιο της Αττικής	21
Γ. Η λατομική δραστηριότητα του λόφου και η έννοια της αφαίρεσης	27
1. Η διαμόρφωση των πορειών	31
2. Η διαμόρφωση των κόμβων - Σημειακές Παρεμβάσεις	35
Δ. Οι λειτουργίες και οι εγκαταστάσεις που τοποθετούνται στο λόφο.	38
Ε. Η συνολική πρόταση για το λόφο Σελεπίτσαρι	40
ΣΤ. Επίλυση επιλεγμένων σημείων	45
Βιβλιογραφία	57
Πηγές Εικόνων και σχεδίων	59

"Οι σταθμοί και τα μονοπάτια μαζί συμπληρώνουν ένα σύστημα. Αυτό που είναι μπορεί να είναι ενδιαφέρον είναι η κατασκευή του συστήματος, ο αριθμός και ο διασκορπισμός των σταθμών και των μονοπατιών. Ή ίσως η ροή των μηνυμάτων που διατρέχουν τις γραμμές."

_Michel Serres

Εισαγωγή

Ο λόφος Σεπεπίτσαρι παλαιότερα είχε χρησιμοποιηθεί ως λατομικός χώρος. Στόχος της εργασίας αποτελεί η επανένταξη και χρήση του λόφου στις ανάγκες των πολιτών και των κατοίκων και ο μετασχηματισμός του σε πυρήνα κοινωνικών, πολιτιστικών και εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων.

Σχεδιάζονται διαδρομές, σημειακές τοπιογραφικές παρεμβάσεις και κατασκευές μικρής κλίμακας. Έμφαση δίνεται στις έννοιες της θέας (παρατήρηση) και του περιπάτου. Η στάση, το περπάτημα, το τρέξιμο, το ποδήλατο, η αναψυχή, το πικ-νικ, το παιχνίδι, ο αθλητισμός, η ανάπαυση και η χαλάρωση συνυπάρχουν μαζί με μια σειρά πολιτιστικές δραστηριότητες πάνω στο λόφο. Το πάρκο που δημιουργείται, "εκτονώνεται" προς την πόλη και αντίστροφα η πόλη εισχωρεί στο λόφο.

A. Η περιοχή μελέτης - ο λόφος Σελεπίτσαρι

Η διπλωματική εργασία πραγματεύεται ένα χαμηλό ορεινό όγκο με τρεις κορυφές, Τσελεπίτσαρι, Τουρκοβούνια και Καραβάς, όπως γράφεται σε παλαιότερους χάρτες. Ένα μέρος του λόφου ανήκει στο δήμο Νίκαιας και το υπόλοιπο στο δήμο Κερατσινίου. Ο λόφος διατρίθηκε από πολλά λατομεία στο παρελθόν (όπως τα λατομεία Παναγιώτη Αδάμ, λατομεία της ΑΓΕΤ ΗΡΑΚΛΗΣ ή αλλιώς *τα νταμάρια του Ζουγανέλη*) καταλήγοντας στη σημερινή του μορφή, που δύσκολα θυμίζει το αρχικό τοπίο.¹

Η ονομασία του λόφου ως Τσελεπίτσαρι ή Σελεπίτσαρι έχει επικρατήσει μέχρι σήμερα στην κοινή γλώσσα των κατοίκων της περιοχής. Για την προέλευση του ονόματος αναφέρεται: *Ανάμεσα σε αυτούς που από το 1842 είχαν γίνει κάτοχοι μεγάλων εκτάσεων γης (πέρα και έξω από το εγκεκριμένο σχέδιο πόλεως του Πειραιά) με τίτλους ή χωρίς τίτλους, και των οποίων οι αυθαιρεσίες καλύφθηκαν με Βασ. Διάταγμα στις 17 Νοεμβρίου 1842, ήταν ο Μπελεγρής με ορεινές εκτάσεις από τη σημερινή περιοχή του Δήμου Κορυδαλλού και μέχρι το Τσελεπίτσαρι προς τη μεριά όμως που ο Δήμος Νίκαιας συνορεύει με το σημερινό Δήμο Κερατσινίου. Από αυτόν πιθανότατα αγόρασε ο Τσέλιος Πιτζιάρης όλον τον ορεινό όγκο (στα 1847) που αρχίζει από τη σημερινή Νέα Χαλκηδόνα της Νίκαιας (θέση Καμίνια) και περιορίζεται από τη λεωφόρο Σαλαμίνας του Δήμου Κερατσινίου και την οδό Δεμερτζή. Έτσι το ύψωμα αυτό, στους πρόποδες του οποίου είχε ταμπουρωθεί αυτός ο Αλβανός λίγα χρόνια πριν (4 Μαρτίου του 1827) για να πολεμήσει τους Έλληνες του Γ.Καραϊσκάκη και του Ν. Κασομούλη (οι οποίοι κρατούσαν το "ζευγαρόσπιτο" του Θανάση Σαρδελά κάπου πιο κάτω στη σημερινή οδό Πατρών), και το οποίο του θύμιζε τους προσωπικούς του ηρωισμούς στο Κερατσίνι, έμεινε ως τα σήμερα γνωστό με την παραφθορά και συνένωση του ονοματεπωνύμου ως Τσελεπίτσαρη.*²

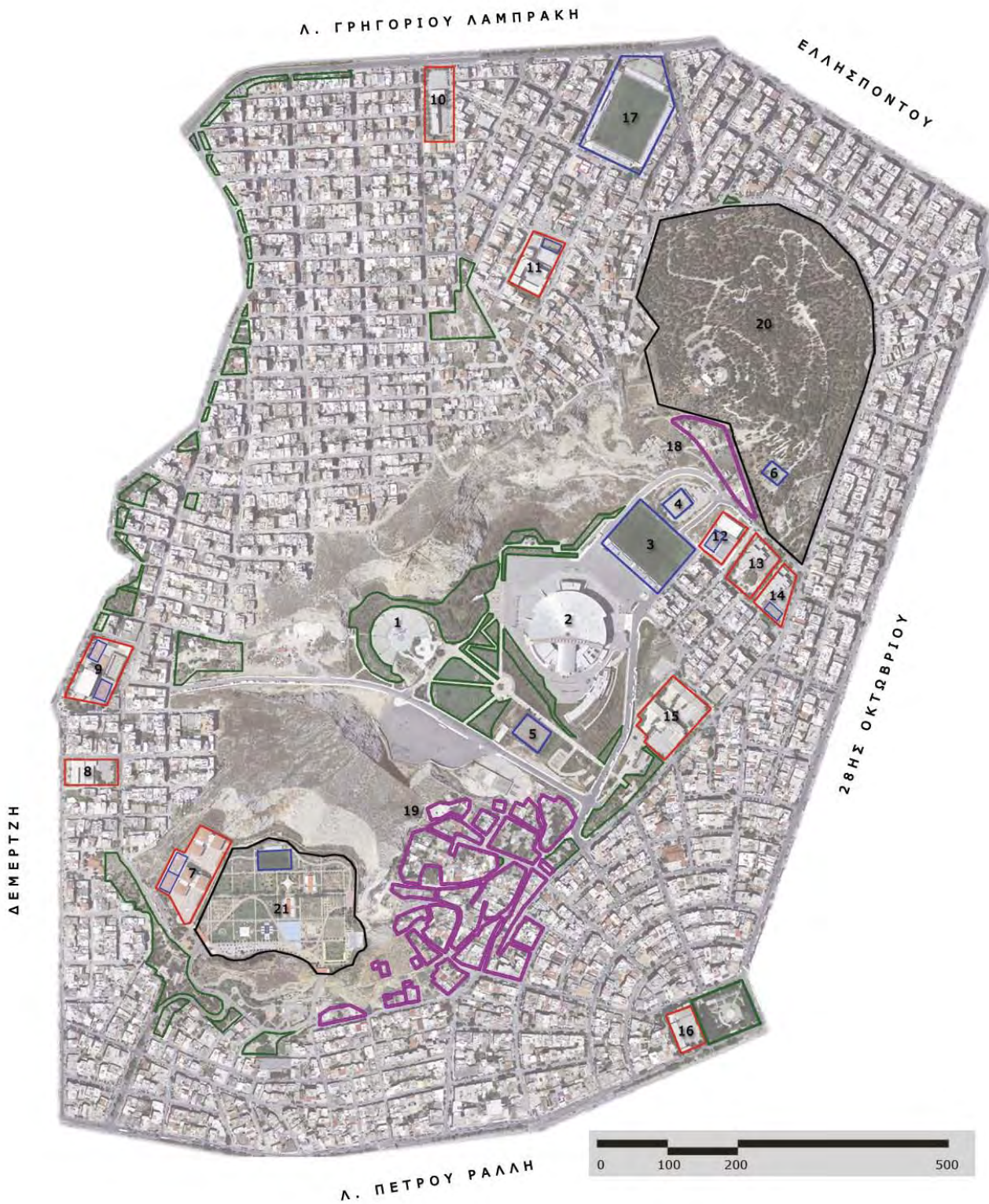
¹ Κουτελάκης Χ., Φώσκολου Α., Πειραιάς και συνοικισμοί (Μαρτυρίες και Γεγονότα από τον 14ο αιώνα), Βιβλιοπωλείο της Εστίας, Αθήνα 1991, σελ.55-56

² Κουτελάκης Χ., Φώσκολου Α., Πειραιάς και συνοικισμοί (Μαρτυρίες και Γεγονότα από τον 14ο αιώνα), Βιβλιοπωλείο της Εστίας, Αθήνα 1991, σελ.55-56

A1. Περιγραφή του λόφου

Ένα πρώτο επίπεδο προσέγγισης της περιοχής μελέτης αποτελεί η αναγνώριση και καταγραφή των υπαρχουσών δραστηριοτήτων, εγκαταστάσεων και διαμορφώσεων τόσο πάνω στο λόφο, όσο και στην ευρύτερη περιοχή. Η περιοχή που παρουσιάζεται περιορίζεται από τις οδικές αρτηρίες με τη συχνότερη κίνηση (Λ. Γρ. Λαμπράκη, Ελλησπόντου, 28ης Οκτωβρίου, Λ. Πέτρου Ράλλη, Δεμερτζή) και αυτό γιατί η σύνδεση του λόφου με δραστηριότητες μέσα σε αυτή την περιοχή είναι ευκολότερη, ενώ σε αντίθετη περίπτωση απαιτείται αλλαγή στον ιστό της πόλης.

Αναγνώριση και καταγραφή στοιχείων του λόφου και της γύρω περιοχής.

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

1	ΚΑΤΡΑΚΕΙΟ ΒΕΑΤΡΟ
2	ΟΛΥΜΠΙΑΚΟ ΓΥΜΝΑΣΤΗΡΙΟ ΑΡΧΗΣ ΒΑΡΦΗ-ΤΡΗΝΙΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΠΑΝ.ΠΕΙΡΑΙΩΣ
3	ΓΗΠΕΔΟ ΠΟΔΟΣΦΑΙΡΟΥ
4	ΚΛΕΙΣΤΟ ΓΗΠΕΔΟ ΜΠΑΣΚΕΤ
5-6	ΓΗΠΕΔΑ ΜΠΑΣΚΕΤ
7-16	ΣΧΟΛΕΙΑ
17	ΓΥΜΝΑΣΤΗΡΙΟ ΝΕΑΡΩΝ/ΩΝ - ΓΗΠΕΔΟ ΠΟΔΟΣΦΑΙΡΟΥ ΣΙΔΕΚΟΥ
	ΑΘΛΗΤΙΚΟΙ ΧΩΡΟΙ
	ΧΩΡΟΙ ΠΡΑΣΙΝΟΥ-ΠΛΑΤΕΙΣ
18-19	ΟΙΚΙΣΜΟΙ ΠΑΝΩ ΣΤΟ ΛΟΦΟ
20	ΠΑΡΚΟ ΑΝΔΡΕΑ ΠΑΠΑΔΗΡΕΟΥ
21	ΛΟΦΟΣ ΔΕΣΑΜΕΝΗΣ - ΔΑΣΟΣ ΑΓ. ΒΙΛΥΠΠΑ

ΣΧΟΛΕΙΑ ΠΕΡΙΟΧΗΣ

- 07_ 1ο Γυμνάσιο & 3ο Λύκειο Κερατάνιου
- 08_ 14ο Δημοτικό, 19ο Δημοτικό & 17ο Νηπιαγωγείο Κερατάνιου
- 09_ 2ο Γυμνάσιο & 2ο Λύκειο Κερατάνιου
- 10_ 26ο Δημοτικό & 9ο Νηπιαγωγείο Νίκαιας
- 11_ 10ο Γυμνάσιο Νίκαιας
- 12_ 7ο Γυμνάσιο Νίκαιας
- 13_ 23ο Δημοτικό Νίκαιας
- 14_ 15ο Δημοτικό & 15ο Νηπιαγωγείο Νίκαιας
- 15_ 4ο Γυμνάσιο, 8ο Γυμνάσιο & 3ο Λύκειο Νίκαιας
- 16_ 11ο Δημοτικό Νίκαιας

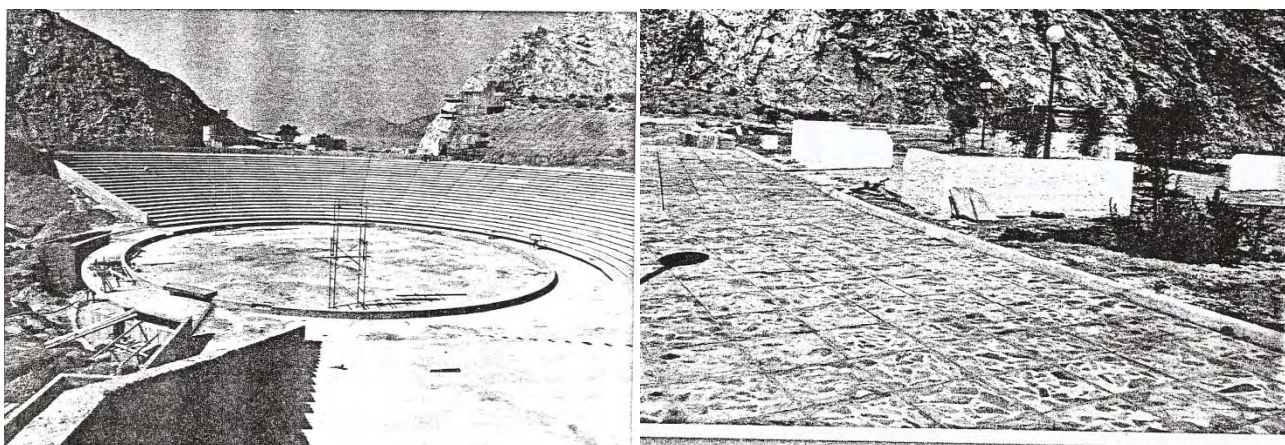
Αναλυτικότερα περιγράφοντας τον λόφο σε τρία τμήματα:

α. Σήμερα, το βόρειο τμήμα του λόφου καλύπτεται από πολλά δέντρα και προστατεύεται από τη δασική υπηρεσία, έχει παιδικές χαρές και πολλές διαδρομές για περπάτημα, τρέξιμο και μέρη για ξεκούραση μέσα στη φύση. Είναι γνωστό ως λόφος του Αγ. Φίλιππα, καθώς έχει χτιστεί ένας μικρός ναός προς τιμήν του Αγίου.

Σχεδιάγραμμα με φωτογραφικό υλικό από το λόφο της δεξαμενής - Αγ.Φίλιππα

β. Στο μεσαίο τμήμα του λόφου έχει χτιστεί το Κατράκειο θέατρο³ και το 2004 ολοκληρώθηκε το κλειστό γυμναστήριο της Άρσης Βαρών. Διαθέτει επίσης ένα γήπεδο ποδοσφαίρου, ένα κλειστό κ 2 ανοιχτά γήπεδα μπάσκετ.

1. Κατράκειο θέατρο κατά την κατασκευή του το 1988

γ. Τέλος στο νότιο τμήμα του λόφου βρίσκεται το Πάρκο «Ανδρέας Παπανδρέου» ή Σελεπίτσαρι, όπως το λένε οι κάτοικοι της περιοχής, και αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους χώρους πρασίνου του Δήμου Κερατσινίου. Η έκτασή του καλύπτει 43 στρέμματα και περικλείεται από τις οδούς Φαρμακίδου, Μυστρά και Μαραθωνοδρόμων.⁴ Στα βόρεια το βουνό φτάνει τα 140μ. από τη θάλασσα, ή αλλιώς υψώνεται μπροστά στα μάτια μας έως και 70μ.. Στη δυτική του πλευρά έχουν εγκατασταθεί σχολικά κτήρια, με χωριστή όμως είσοδο, ενώ διάσπαρτες μέσα βρίσκονται μικρές εγκαταστάσεις - παιδική χαρά, γήπεδο ποδοσφαίρου 5x5, σκάκι εδάφους, λαβύρινθος με φυτά, μικρός θερινός κινηματογράφος - και κυρίαρχο χαρακτηριστικό βέβαια είναι η φύτευσή του σε όλη την έκτασή του.

2. Πάρκο Ανδρέα Παπανδρέου (Αρχείο Γ. Χάσκα)

³ Χαλκιά-Αποστολοπούλου, Μ., Καρασαββίδου-Κανάκη Π., Διαμαντή-Κουνελάκη Μ., Λατομεία - ακτές : Β' συνέδριο, αισθητική των πόλεων και πολιτική παρεμβάσεων, Δελφοί 4 - 6 Μαρτίου 1988 επιμέλεια τεύχους Α. Ρεμούνδου-Τριανταφύλλη, ΥΠΕΧΩΔΕ, Αθήνα, 1988

⁴ Διαθέσιμο σε <http://www.attiko-prasino.gr/Default.aspx?tabid=319&language=el-GR>

Φωτογραφίες μέσα από το πάρκο.

Ενδιαφέρον παρουσιάζει η μαρτυρία του καπετάν-Βυτινιώτη ή Μπομποτά (το πραγματικό του όνομα είναι Βασίλης Καψάλης) το Νοέμβριο του 1985 βασικού στελέχους του ΕΛΑΣ στην περιοχή Κερατσίνι - Ανάσταση - Αμφιάλη σε συνέντευξή του:

"Όταν συνθηκολόγησε η Ιταλία(8-9-1943), πολλοί Ιταλοί θέλαν να φύγουν [...] δώσε το όπλο σου του λέω, κι αφού το 'δινε, πήδαγε τη μάντρα και τον φυγαδεύαμε [...]. Έτσι εξοπλίστηκε η διμοιρία μου αλλά και ολόκληρος ο λόχος της Αμφιάλης. [...] Τους ζητούσα τα όπλα κι έτσι γινόταν η ανταλλαγή [...] Τα όπλα που παίρναμε τα κρύβαμε στα σπίτια κι αλλού. Μια μέρα οι Γερμανοί βρήκαν τρία όπλα κοντά στη μάντρα του νεκροταφείου. Για να μην κάνουν έρευνα στα σπίτια και συλλάβουν ανθρώπους, πήγα τα φορτώθηκα στον ώμο και τα πήγα στο λατομείο του Ζουγανέλη σε κάτι βράχια και τα έκρυψα. Τα βράδια, εγώ με δυο νεολαίους της ΕΠΟΝ, τον Γιώργαρο και τον Θανάση, πηγαίναμε και τα παίρναμε μ' ένα καρότσι και τα φέρναμε εδώ στην Αμφιάλη (τότε Κοκκινόβραχος)." ⁵

Στην ευρύτερη περιοχή του λόφου καταγράφονται επίσης οι αθλητικοί χώροι , τα εκπαιδευτικά κτίρια, οι χώροι πρασίνου, καθώς και οι δύο οικισμοί προσφύγων που έχουν κτιστεί επάνω στο λόφο, εκτός σχεδίου πόλεως , από το 1970 και μετά.

Γνωρίζοντας κάποια στοιχεία και αριθμητικά μεγέθη για την περιοχή θα βοηθήσει να οδηγηθούμε σε κάποια συμπεράσματα για τις ανάγκες των κατοίκων της περιοχής και το ρόλο που μπορεί να διαδραματίσει ο λόφος που μελετάται. Έτσι, σύμφωνα με την απογραφή του 2011 ο Δήμος Νίκαιας-Αγ.Ι.Ρέντη έχει πληθυσμό 105.230 άτομα και πυκνότητα 9.418,24 άτομα/km² και ο Δήμος Κερατσινίου-Δραπετσώνας έχει πληθυσμό 91.090 άτομα και πυκνότητα 9.767,32 άτομα/km². Ακόμη πάνω στο λόφο και σε απόσταση από αυτών, βρίσκονται συνολικά 18 σχολικά κτίρια (3 Νηπιαγωγεία, 6 Δημοτικά, 6 Γυμνάσια και 3 Λύκεια). Το Κατράκειο θέατρο έχει χωρητικότητα 5.500 θεατών και το Κλειστό Γυμναστήριο Άρσης Βαρών 5.100 θεατών.

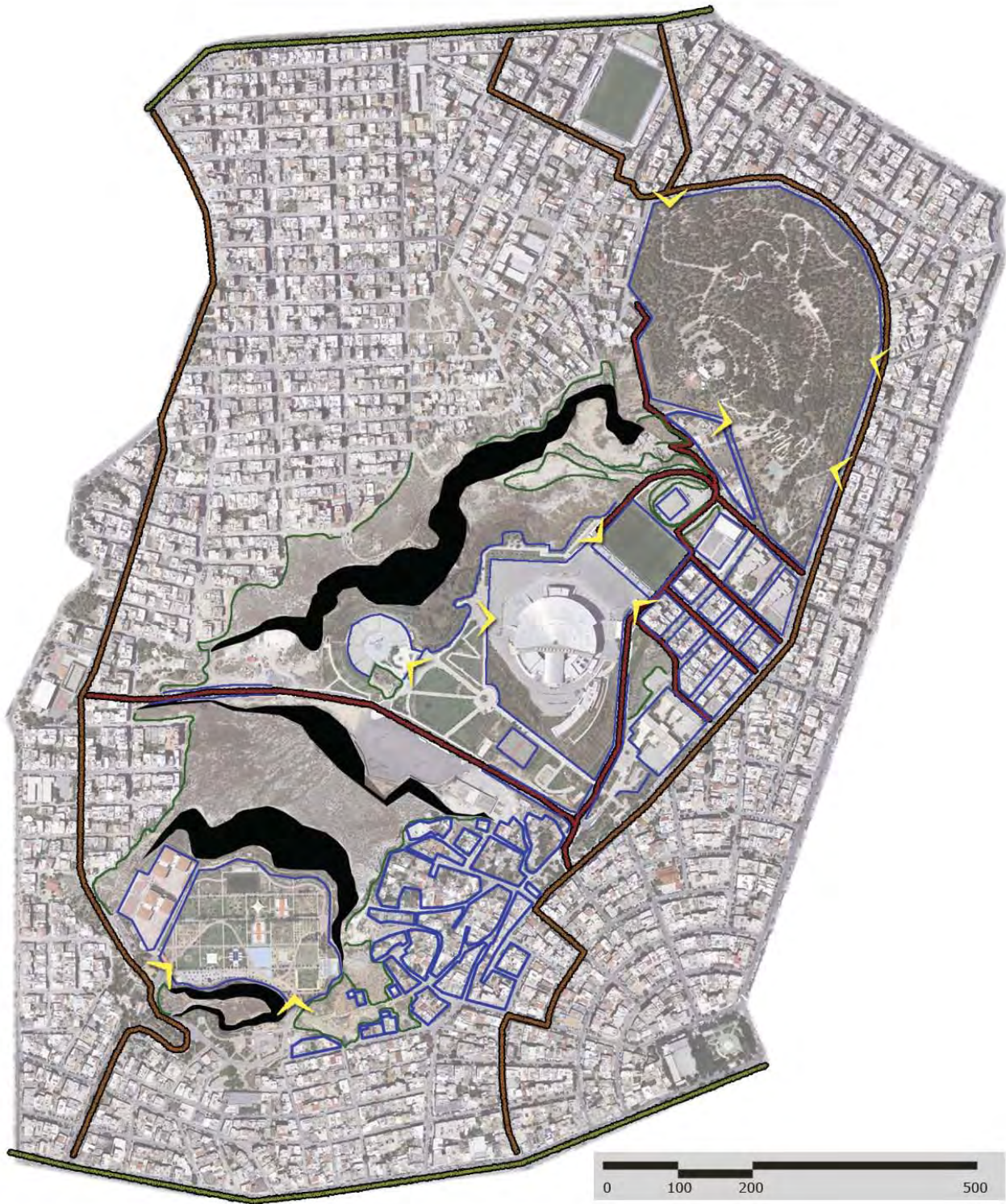
Παρατηρείται λοιπόν πως η περιοχή είναι πυκνοκατοικημένη, οι ανάγκες της εκπαίδευσης είναι αυξημένες και διαθέτει εγκαταστάσεις όπως το Άρσης Βαρών και το Κατράκειο θέατρο τα οποία λειτουργούν υπερτοπικά. Ο λόφος λοιπόν θα μπορούσε να λειτουργήσει ως πόλος έλξης για την εκπαιδευτική κοινότητα της περιοχής, αλλά και για όλο το λεκανοπέδιο της Αττικής.

⁵ Κουτελάκης Χ., Φώσκολου Α., οπ. σελ. 250

A2. Ανάλυση του λόφου

Ένα δεύτερο επίπεδο προσέγγισης είναι η ανάλυση του συνόλου του λόφου μέσα από μία περιπατητική διαδικασία. Σημειώνονται έτσι οι οδικές αρτηρίες για την προσέγγιση του λόφου, οι οδικοί δρόμοι που έχουν κατασκευαστεί πάνω στο λόφο, όπως και οι προσβάσεις και είσοδοι του λόφου. Ακόμη, αναγνωρίζονται και καταγράφονται τα φυσικά και τα τεχνητά όριά του. Οι μεγάλες υψομετρικές διαφορές που υπάρχουν δημιουργούν "σκληρά μέτωπα" και βάζουν όρια στη διάσχιση της περιοχής. Επομένως η περιοχή μελέτης ορίζεται από το ίδιο το έδαφος, από τον ιστό της πόλης που το περικλείει και από τα τεχνητά όρια που έχουν κατασκευαστεί (όπως περιφράξεις, σκάλες, αναλημματικοί τοίχοι, δρόμοι).

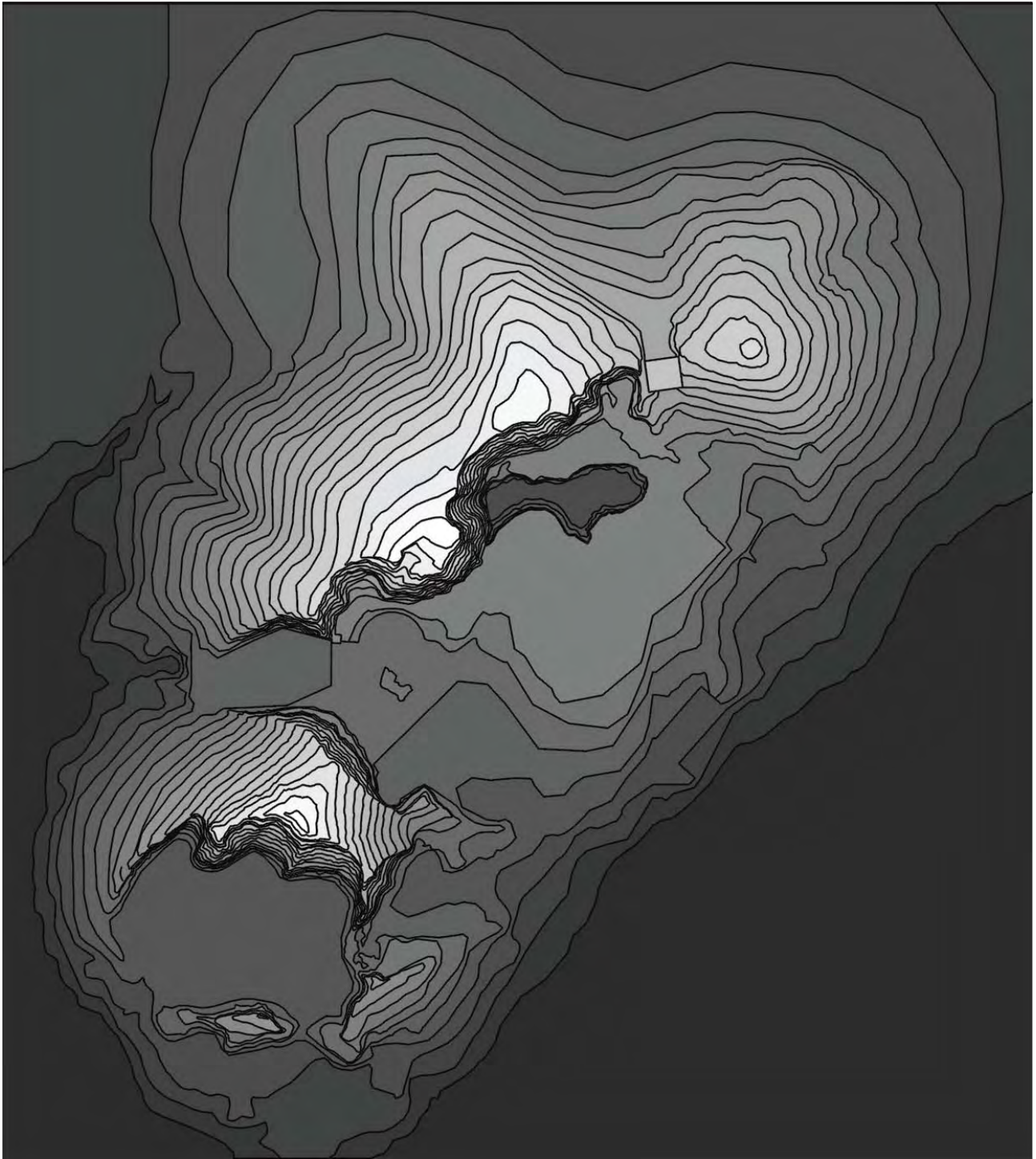

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

- ΛΑΤΟΜΗΜΕΝΕΣ ΕΠΙΦΑΝΕΙΕΣ
- ΦΥΣΙΚΑ ΟΡΙΑ
- ΤΕΧΝΗΤΑ ΟΡΙΑ
- ΕΙΣΟΔΟΙ
- ΚΕΝΤΡΙΚΕΣ ΟΔΙΚΕΣ ΑΡΤΗΡΙΕΣ
- ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΕΣ ΟΔΙΚΕΣ ΑΡΤΗΡΙΕΣ
- ΟΔΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ ΛΟΦΟΥ

Υψομετρικές καμπύλες της περιοχής.

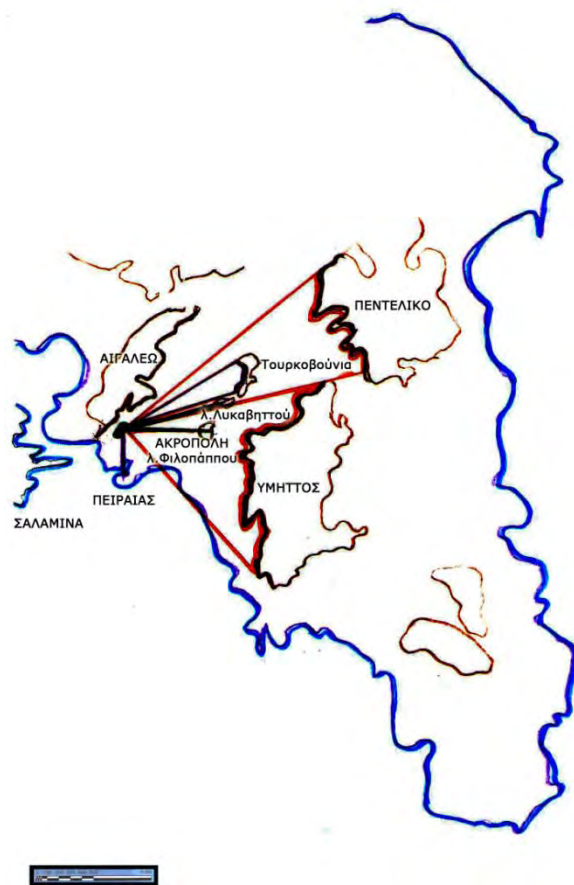
Υψομετρικές καμπύλες της περιοχής, με διαβάθμιση χρώματος.

Μέσα από όλη την ανάλυση, αναγνώριση και καταγραφή στοιχείων του λόφου συνολικά, η περιοχή μελέτης περιορίζεται στο μεσαίο κομμάτι του λόφου όπως φαίνεται στην εικόνα.

Β. Η Σύνδεση του λόφου με το λεκανοπέδιο της Αττικής

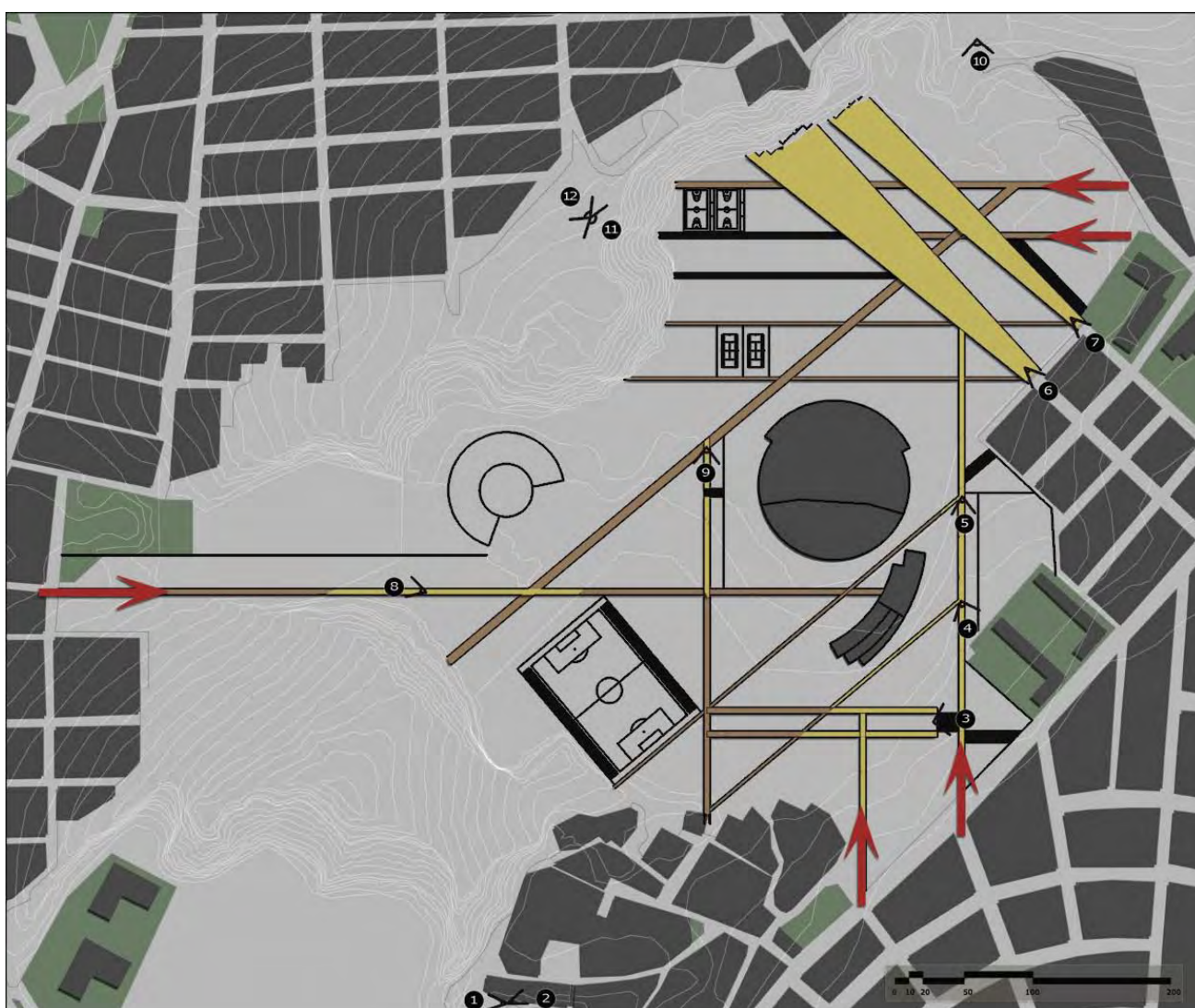
Σημαντικό χαρακτηριστικό του λόφου για τον περιπατητή αποτελεί η **θέα** που αποκαλύπτεται καθώς ανηφορίζει το λόφο και η οπτική σύνδεσή του με το λεκανοπέδιο της Αττικής. Με πλάτη το όρος Αιγάλεω διακρίνονται από τα δυτικά προς τα ανατολικά, η Σαλαμίνα, ο Πειραιάς με το λιμάνι και τον πύργο του, η Αθήνα με την ακρόπολη, το λόφο του Φιλοπάππου, το λόφο του Λυκαβηττού και τα Τουρκοβούνια και σε όλα αυτά φόντο ο Υμηττός και το Πεντελικό όρος. Οι οπτικές γωνίες που προκύπτουν από τη συσχέτιση του λόφου με την Αττική μεταφέρονται σε μεγαλύτερη κλίμακα στο λόφο Σελεπίτσαρι και μεταφράζονται σε χαράξεις - πορείες.

Η Αττική και η σύνδεση και συσχέτισή της με το λόφο.

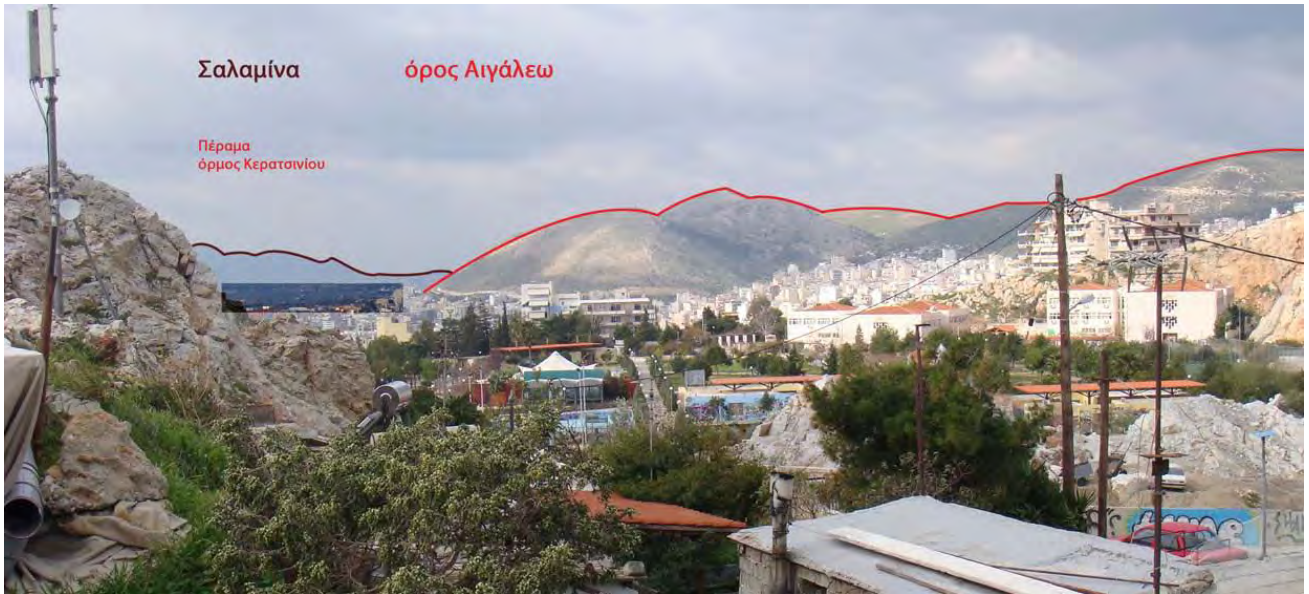
Η χωροθέτηση του λόφου μέσα στο λεκανοπέδιο της Αττικής και η δημιουργία της συνειδητότητας της θέσης του μέσα στο χώρο, επιτυγχάνονται μέσα από υποδεικνυόμενες διαδρομές μέσα στο χώρο που αποκαλύπτουν κομμάτι-κομμάτι την οπτική σύνδεση με το γεωγραφικό ανάγλυφο.

Αρχικό στάδιο επεξεργασίας αποτέλεσε η επιλογή και επισήμανση σημείων-κομβων πάνω στο λόφο με βάση την ιδιαίτερη οπτική και θέα. Τα προσιτά αυτά σημεία με την προνομιακή θέα λειτουργούν ως "κομβικά" και αποτέλεσαν την αρχή των διαδρομών και των οπτικών αξόνων που χαράχθηκαν στη συνέχεια. Ως **διαδρομές** ορίζονται οι πορείες που εξυπηρετούν την κίνηση πάνω στο λόφο. Ως **οπτικοί άξονες** ορίζονται οι πορείες που καθ' όλο το μήκος τους παρουσιάζουν οπτικό ενδιαφέρον. Οι οπτικοί άξονες σε σύγκριση με τις διαδρομές θεωρούνται πιο ισχυροί. Αυτό αποτυπώνεται στο σχεδιασμό καθώς διαφοροποιούνται στις διαμορφώσεις του εδάφους με υπερύψωση και με διαμορφώσεις μεγαλύτερης έκτασης.

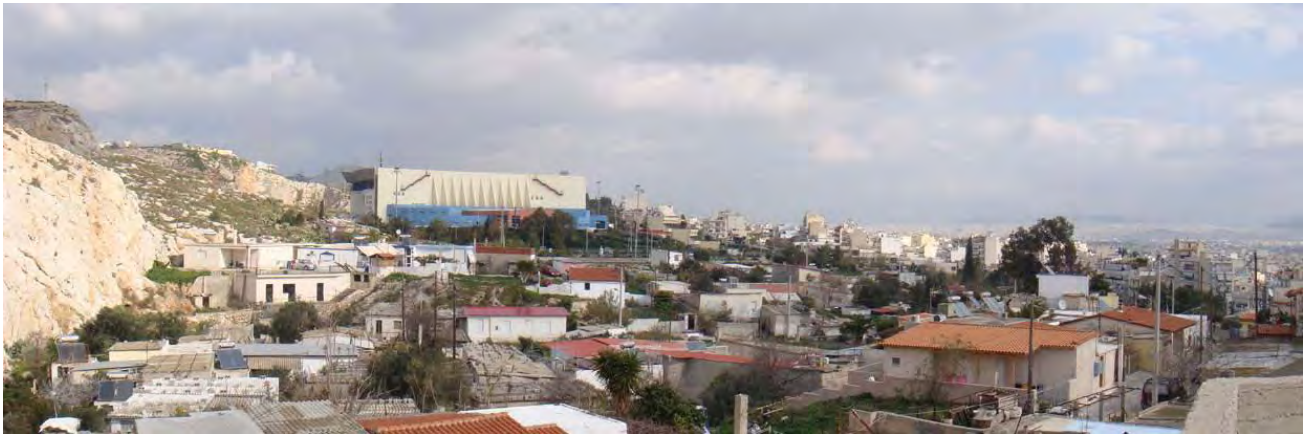

ΥΠΟΜΝΗΜΑ Οπτικοί άξονες & Διαδρομές	
	ΕΙΣΟΔΟΙ - ΕΙΣΡΟΗ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ
	ΟΠΤΙΚΟΙ ΑΞΟΝΕΣ
	ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ
	ΣΗΜΕΙΑ ΠΑΝΟΡΑΜΑΤΩΝ

Οπτικοί άξονες, διαδρομές και συνδυασμός με πανοράματα

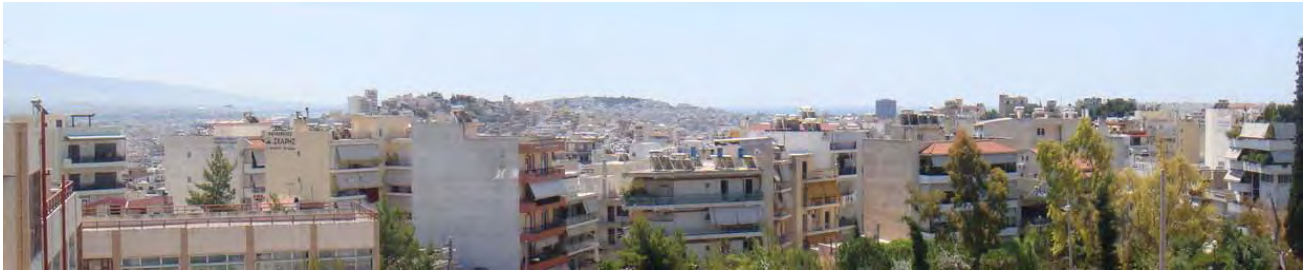
Πανόραμα _1

Πανόραμα _2

Πανόραμα _3

Πανόραμα _4

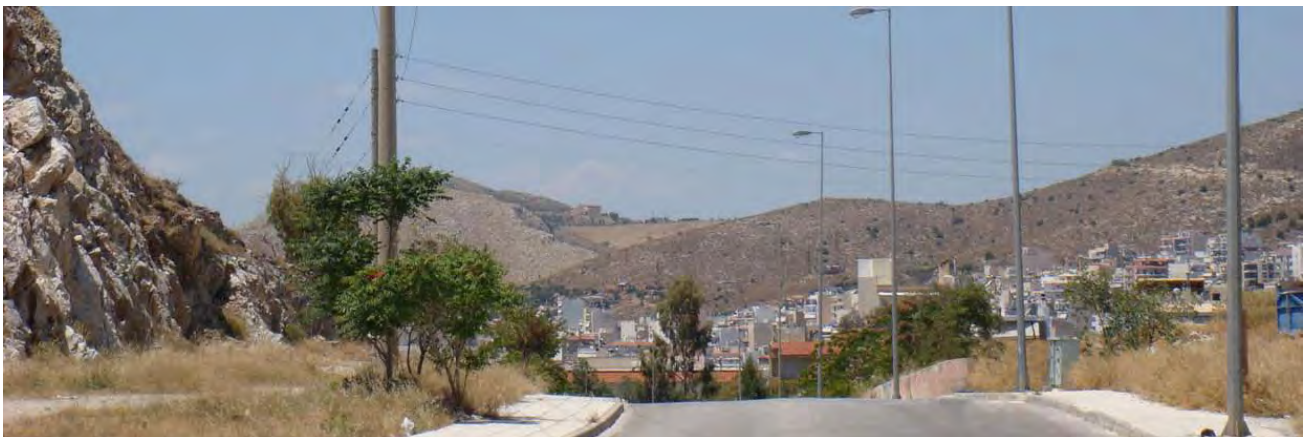
Πανόραμα _5

Πανόραμα _7

Πανόραμα _6

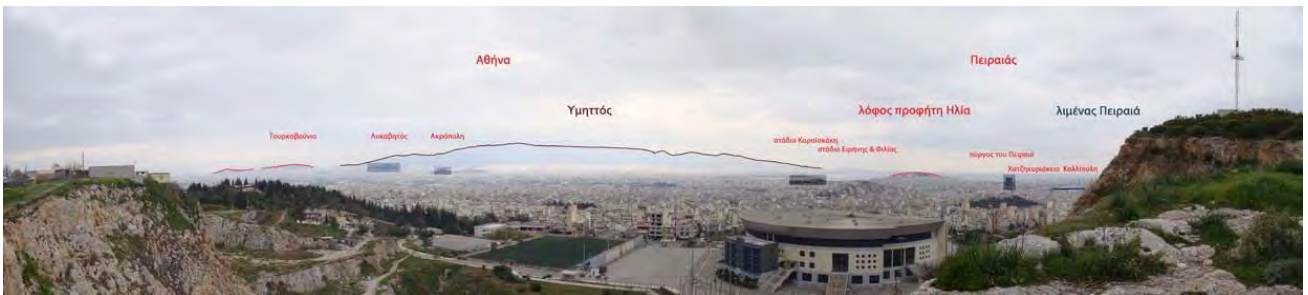
Πανόραμα _8

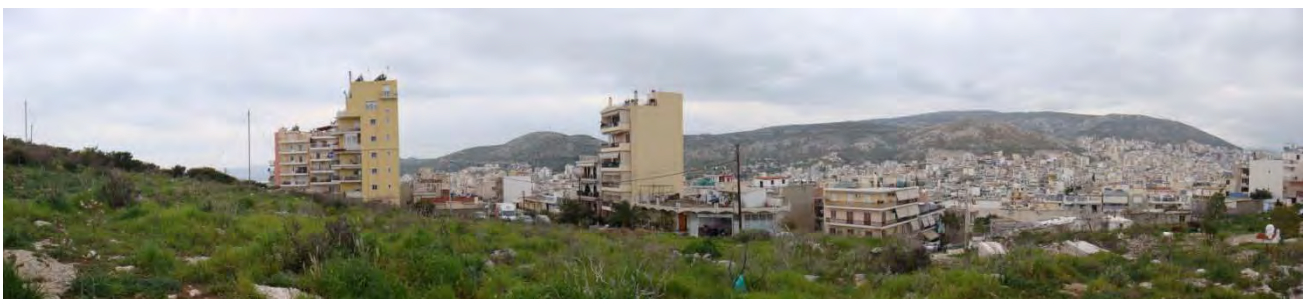
Πανόραμα_9

Πανόραμα_10

Πανόραμα_11

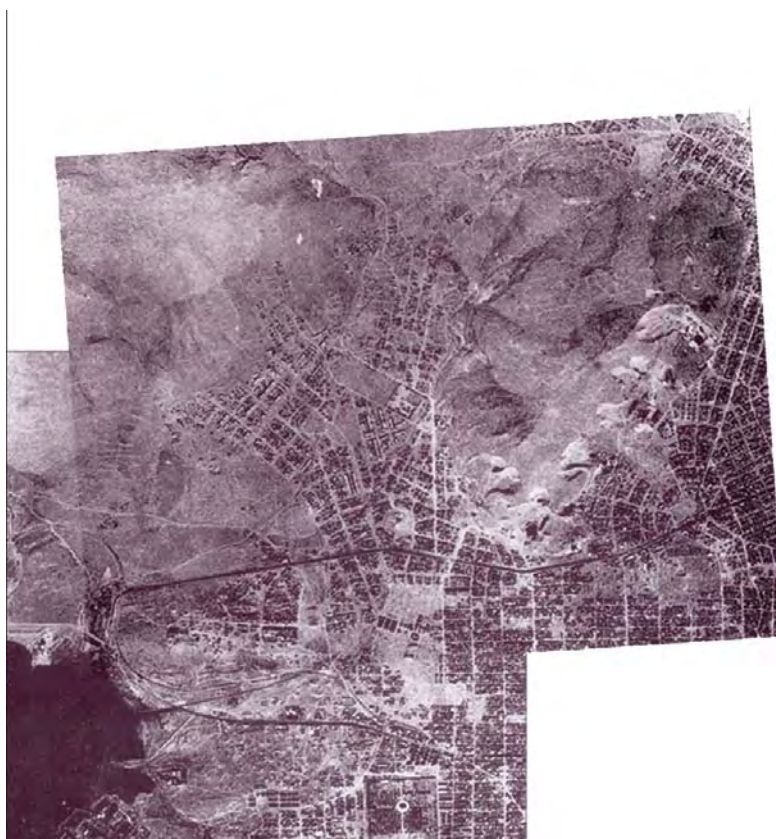
Πανόραμα_12

Γ. Η λατομική δραστηριότητα του λόφου και η έννοια της αφαίρεσης

Ετυμολογία της λέξης **λατομείο** (αρχ. λα̃(ας) πέτρα , λίθος) + (ρ. τέμνω)

Όπως αναφέρθηκε και στην αρχή της εργασίας ο λόφος αποτέλεσε πηγή οικονομικής εκμετάλλευσης από εταιρείες λατόμησης, αφήνοντάς το ένα γεωγραφικό ερείπιο, ένα κουφάρι και αποτελεί το υπόλειμμα των λατομικών δραστηριοτήτων.

Ακολουθεί ιστορικά η μεταλλαγή του τοπίου του λόφου και της γύρω περιοχής από τη συνεχή λατόμηση, μέσα από χάρτες και αεροφωτογραφίες.

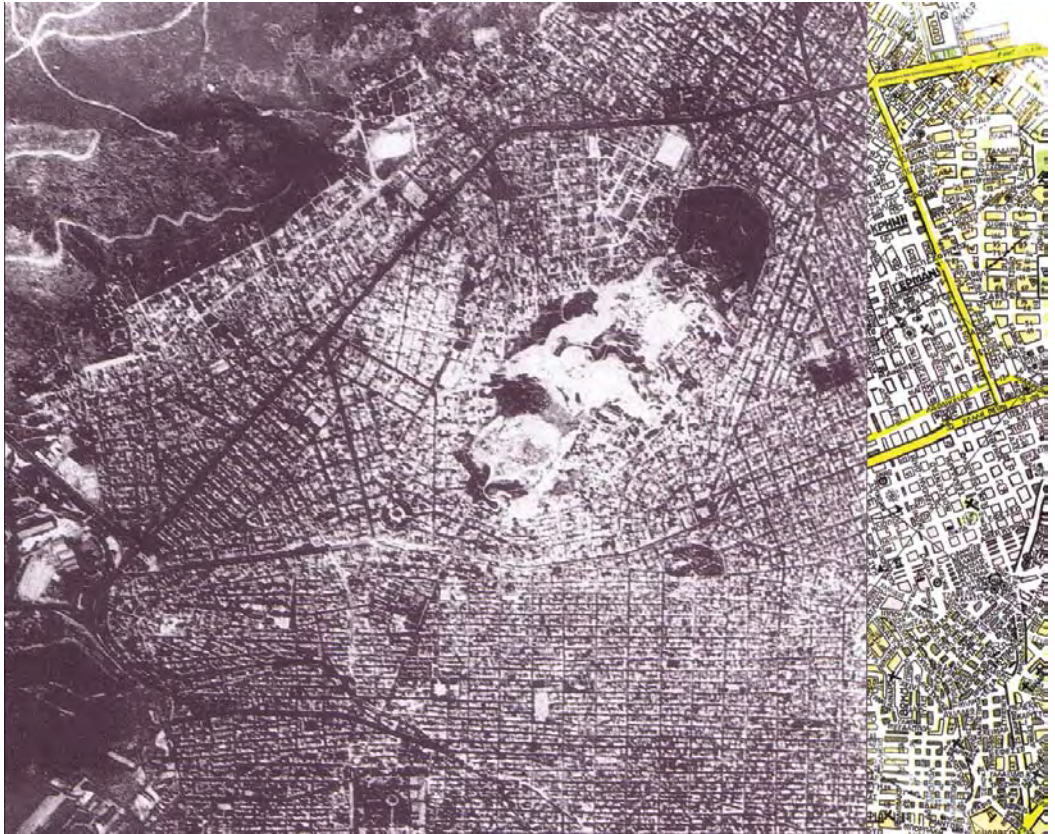
3. 1945 Κερατσίνι - Τσελεπίτσι - Αμφιάλη, Ανάσταση - Ταμπούρια - Κερατσίνι (Γ.Υ.Σ.Ρ. 180-54)

4. 1965 Τοπογραφικός χάρτης Κερατσινίου

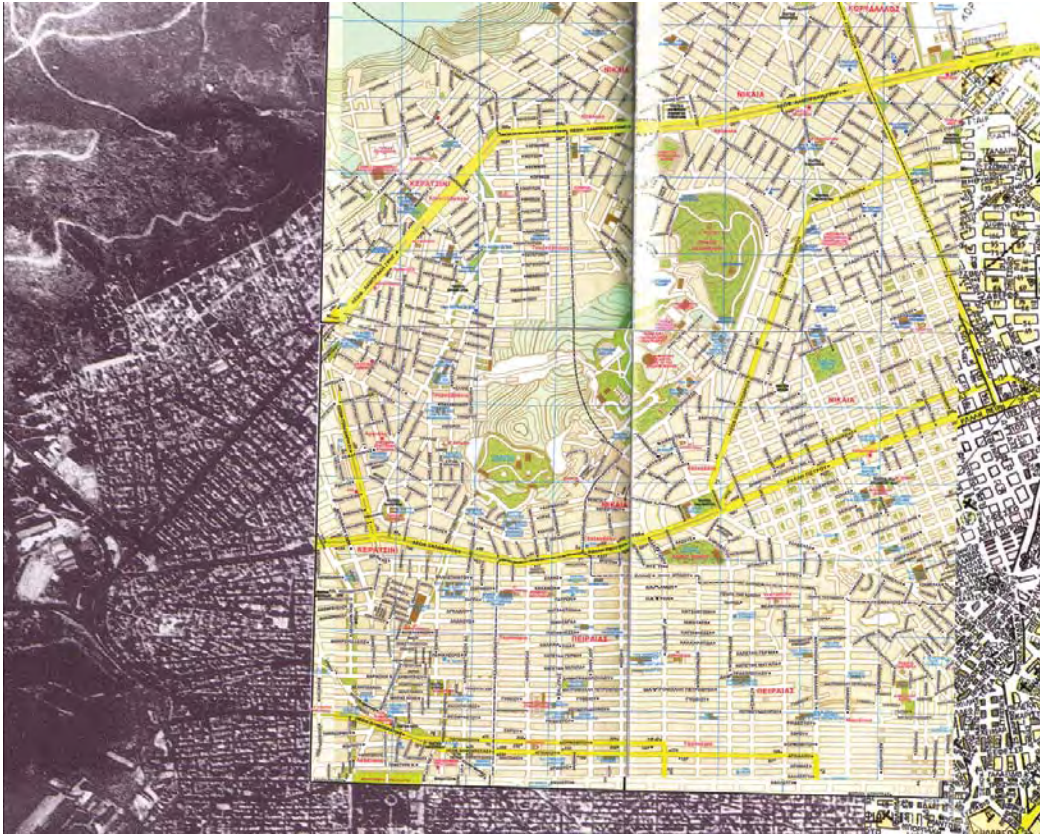
5. 1970 Πολεοδομικός χάρτης

6. 1988 Πειραιάς - Κερατσίνι (Γ.Υ.Σ. 185.912)

7. 1992 Οδικός χάρτης

8. 2005 Οδικός χάρτης

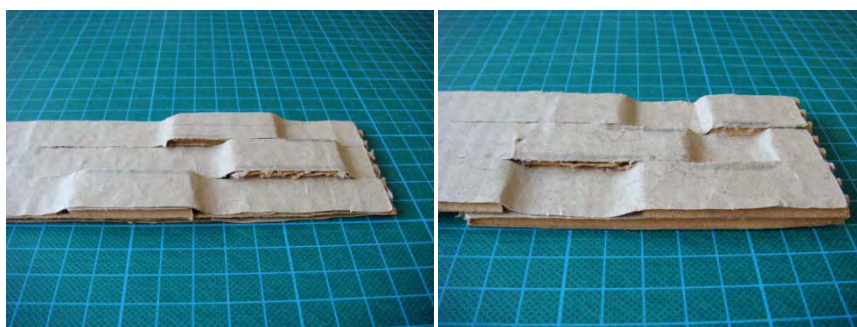
9. 2012 Αεροφωτογραφία

Γ1. Η διαμόρφωση των πορειών

Το **ανάγλυφο** που έχει δημιουργηθεί από τη λατομική δραστηριότητα εμπεριέχει την **έννοια της αφαίρεσης**.

Οι διαδρομές που χαράζονται πάνω στο λόφο αποτελούνται από λωρίδες εδάφους οι οποίες αφαιρούνται κ προσθέτονται σε άλλο σημείο για να δημιουργήσουν νέες λωρίδες.

Κάθε πορεία, είτε είναι οπτικός άξονας είτε διαδρομή, αποτελείται από λωρίδες εδάφους που δρουν και συμπεριφέρονται ανεξάρτητα, δημιουργούν εσοχές και εξοχές.

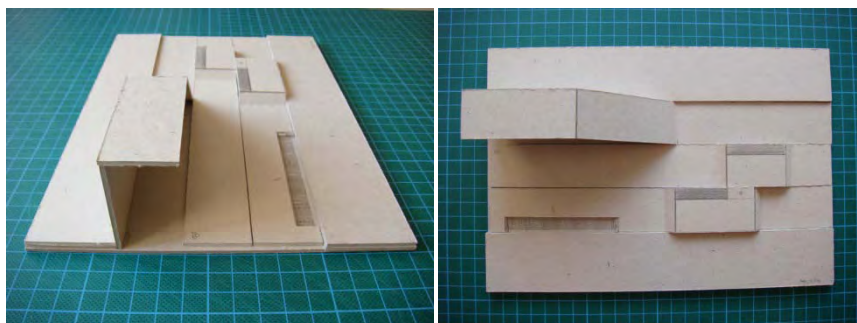

Προμακέτες

Η **πλαστικότητα** του ίδιου του εδάφους ορίζει τελικά τις διαδρομές και τους οπτικούς άξονες.

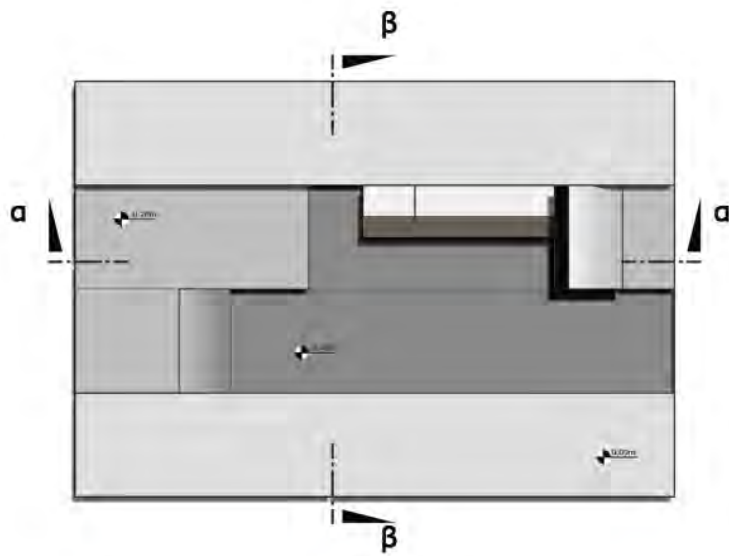
Η μεταφορά αυτή του υλικού θα μπορούσε να καταστήσει τις **ανάγκες των διαμορφώσεων σε υλικό μηδενικές**, αφού υλικό που θα αφαιρείται, θα μπορεί να προστίθεται σε άλλο σημείο.

Με την εκσκαφή/αφαίρεση ή την εναπόθεση/πρόσθεση υλικού δημιουργείται υψομετρική διαφορά ικανή να μεταφραστεί ως κάθισμα ή ως αλλαγή υλικού (πχ. για φύτευση).

Προμακέτες

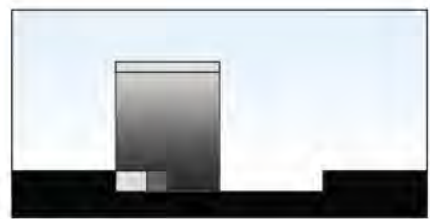
Ακόμη, ίσος όγκος υλικού μεταφέρεται από το επίπεδο του εδάφους σε ψηλότερο σημείο υπό τη μορφή στεγάστρου, δημιουργώντας έτσι χώρο ανάμεσα σε αυτό και το έδαφος, ο οποίος είναι ικανός να παραλάβει λειτουργικές χρήσεις (κiosκια, αναψυκτήρια).

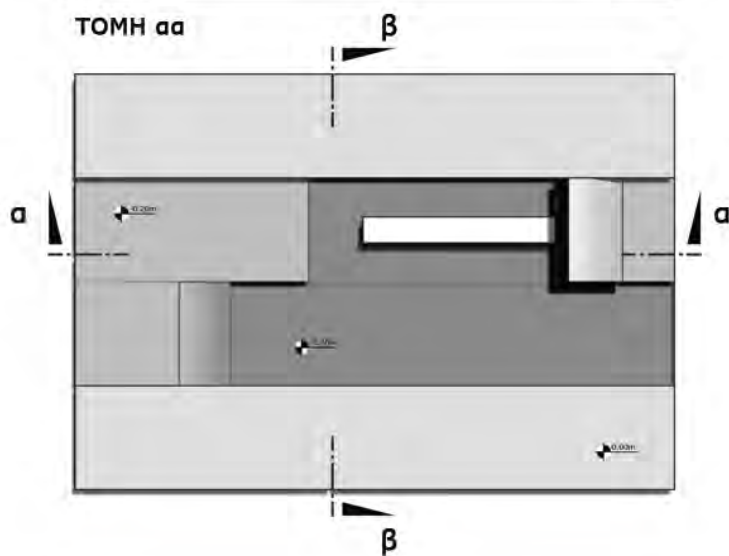
Κιόσκι

TOMH αα

TOMH ββ

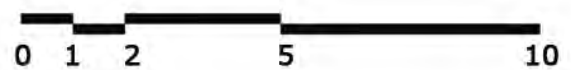
Αναψυκτήριο

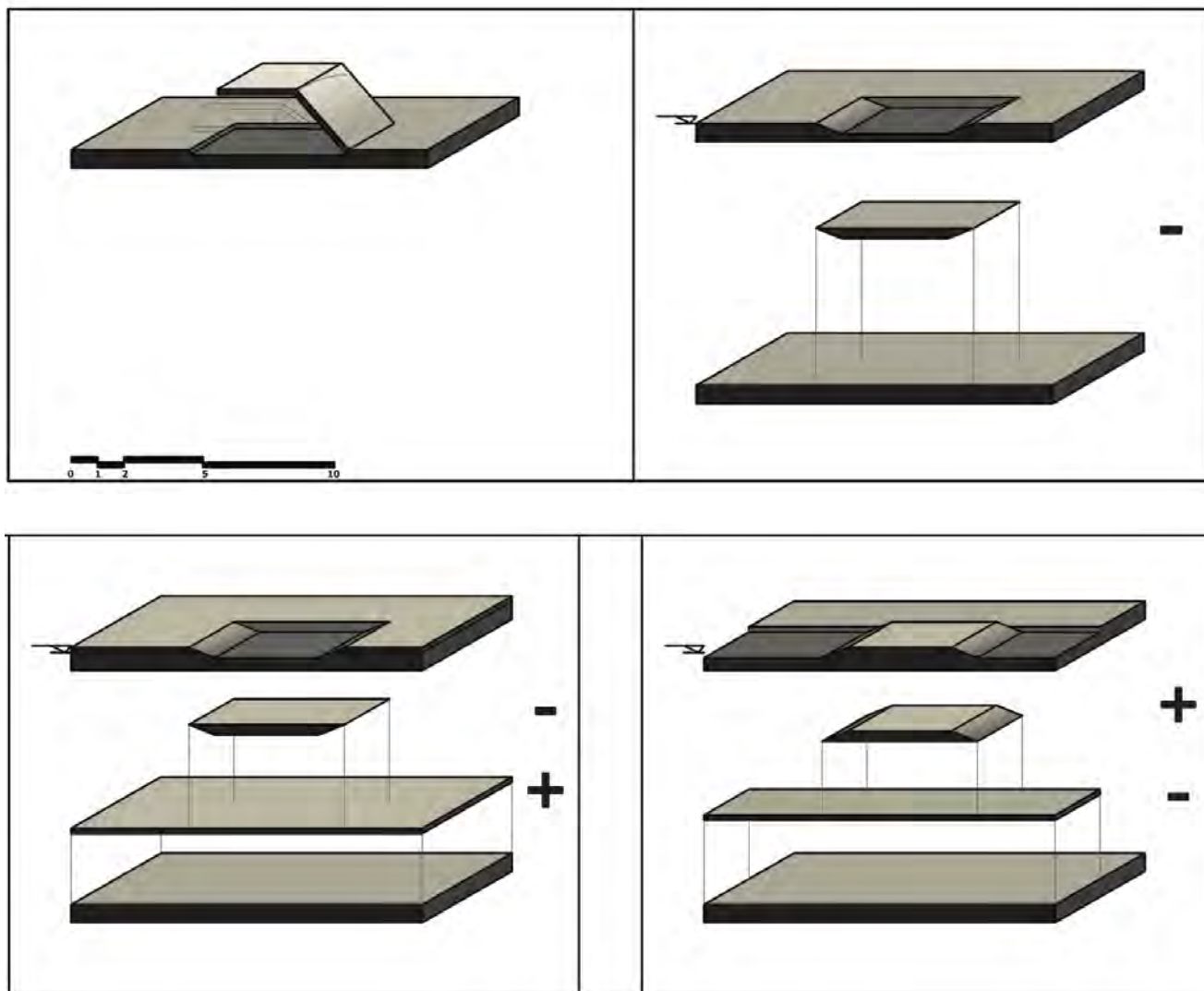
TOMH αα

TOMH ββ

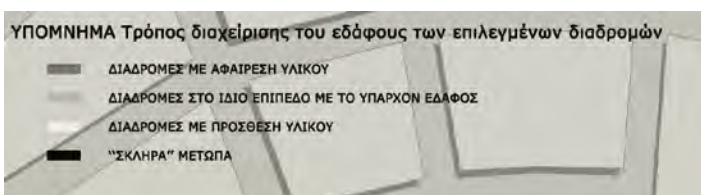

Οι πρακτικές που ακολουθούνται στο χειρισμό του εδάφους των διαδρομών και των οπτικών αξόνων φαίνεται στο παρακάτω σχέδιο.

Οι τρεις πρακτικές που παρουσιάζονται δίνουν στη διαδρομή ή των άξονα διαφορετικό ύψος κάθε φορά ανάλογα με τη σημασία του. Η πρώτη περίπτωση είναι να παραμείνει στο επίπεδο του εδάφους, ενώ παράλληλα να αφαιρεθεί το υλικό της υπάρχουσας επίστρωσης και να απομακρυνθεί όγκος ικανός να δημιουργήσει υψομετρική διαφορά ικανή για κάθισμα. Η δεύτερη περίπτωση είναι να προστεθεί κατά μήκος της πορείας 20 εκ. εδάφους και να αφαιρεθούν όγκοι για καθίσματα και η τρίτη περίπτωση είναι να αφαιρεθεί όλη η πορεία κατά 20 εκ. αφήνοντας τμήματα εδάφους που θα συμπληρωθούν για τη δημιουργία καθισμάτων.

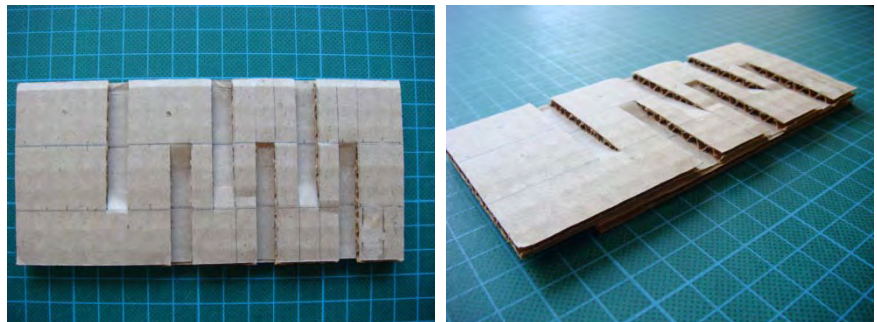
Αυτές οι εναλλαγές του ύψους του εδάφους προσδίδουν διαφορετική σημασία και ιδιότητα στις πορείες. Οι σημαντικότερες πορείες βρίσκονται πιο ψηλά του εδάφους, οι διαδρομές οι οποίες είναι για την κίνηση επάνω στο λόφο παραμένουν στο ίδιο ύψος, ενώ οι εισοδοι στο λόφο και η μία σημαντικότερη διαδρομή που διαπερνά όλη την περιοχή από τα ΝΔ προς τα ΒΑ βρίσκονται σε υποχώρηση από το έδαφος προσδίδοντας ένταση κ κατεύθυνση στη ροή της κίνησης.

Γ2. Η διαμόρφωση των κόμβων - Σημιακές Παρεμβάσεις

1η παρέμβαση :

Όπως αναφέρθηκε παραπάνω ,ο διαμήκης διαχωρισμός σε λωρίδες έχει ροή, δίνει κατεύθυνση και κίνηση και μεταφράζεται σε πορεία. Παρ' όλ' αυτά η ανάγκη για να μπορεί ο περιπατητής να σταθεί σε σημεία με ιδιαίτερη θέαση, οδήγησε το σχεδιασμό και την **αλλαγή της ροής από το διαμήκες στο εγκάρσιο**. Έτσι λοιπόν σε δύο σημεία η φορά κίνησης αλλάζει και βρίσκεται κάθετα στον άξονα της εκάστοτε πορείας.

προμακέτες

2η παρέμβαση :

Συνδυάζοντας τον "κάνναβο" που προέκυψε από τα δεδομένα της γεωγραφίας του λεκανοπεδίου της Αττικής με τον "κάνναβο" της γεωγραφίας του λόφου, δημιουργούνται διάσπαρτα πλατώματα, τα οποία μπορούν να λειτουργήσουν και ως μικρά θέατρα. Έτσι, όταν η κλίση του εδάφους είναι ευνοϊκή δημιουργούνται καθίσματα ως **αναβαθμοί και επίπεδα εδάφη**. Συγκεκριμένα τέτοιες παρεμβάσεις επιχειρούνται σε 4 σημεία του λόφου. Τα 2 από αυτά βρίσκονται σε επαφή με σχολικά κτίρια, δίνοντας έτσι τη δυνατότητα επέκτασης των σχολικών δραστηριοτήτων σε αυτούς τους χώρους.

Τρισδιάστατη απεικόνιση αναβαθμών

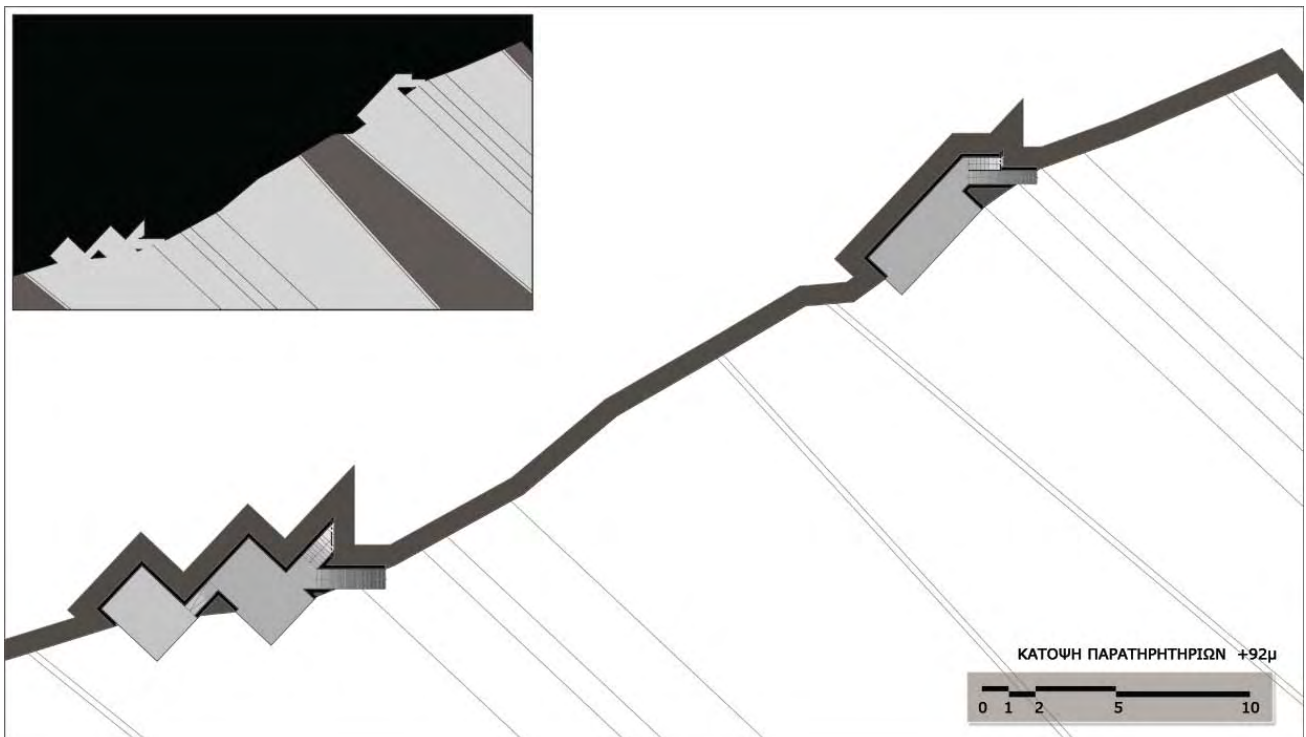
3η παρέμβαση :

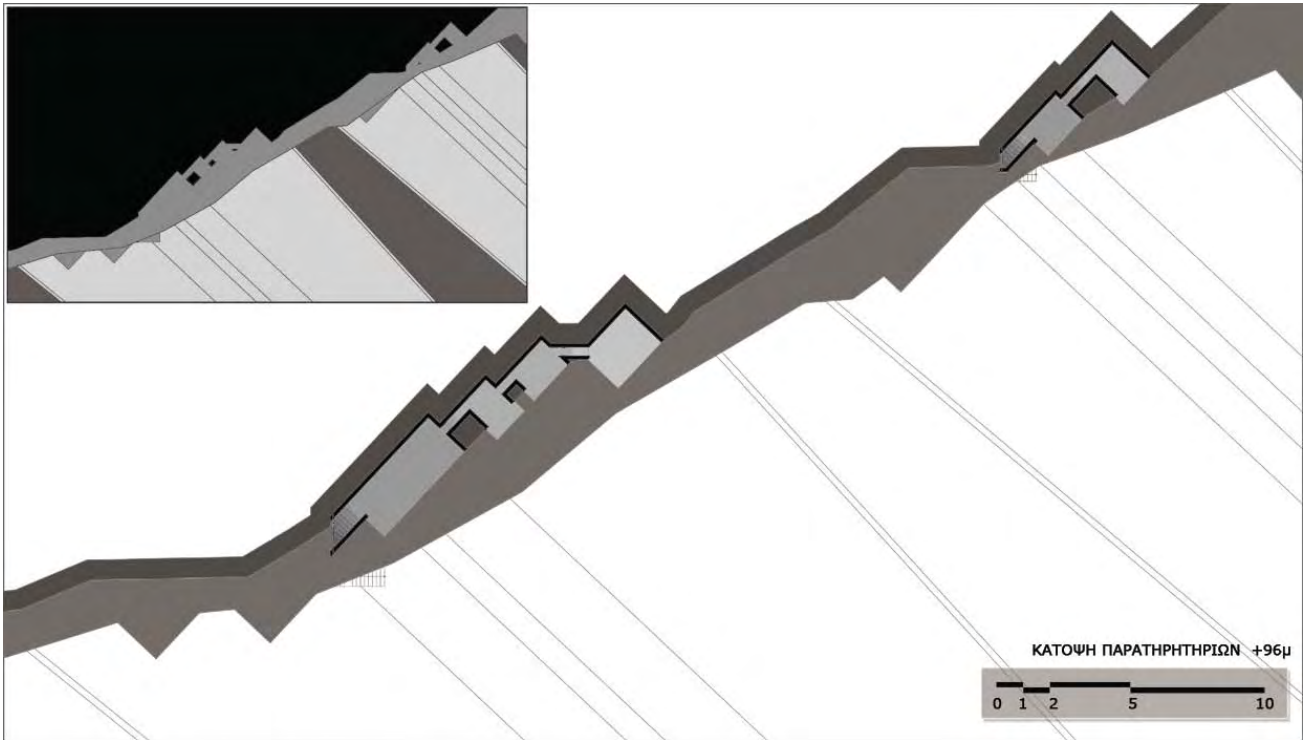
Η διαχείριση του απόκρημνου και του ημιτελούς αποτελεί ένα σημαντικό κομμάτι της εργασίας.

Στην προσπάθεια να υπάρξει θέαση από ψηλότερο σημείο του λόφου αφαιρούνται κομμάτια του από το απόκρημνο μέτωπο του λόφου για τη δημιουργία παρατηρητηρίων. Τα παρατηρητήρια ακολουθούν μία μέθοδο απόκρυψης και ενσωμάτωσης, βρίσκονται σε εσοχή στο βουνό, δημιουργώντας έτσι "παράθυρα στην πόλη".

Το σημείο του μετώπου επιλέχθηκε πρώτον με βάση τις οπτικές του δυνατότητες, καθώς μπορεί να παρατηρήσει κανείς από εκεί όλη την Αττική, δεύτερον αποτελεί συνέχεια των οπτικών αξόνων που έχουν χαραχθεί στο έδαφος και τρίτον εξαιτίας του προσανατολισμού του (ανατολικός - δυτικός) καθώς φωτίζεται τις περισσότερες ώρες κατά τη διάρκεια της ημέρας.

Καθώς ο αστικός ιστός έχει δημιουργήσει ένα "οπτικό φράγμα" στο επίπεδο του εδάφους, αφήνοντας να αποκαλύπτεται η σύνδεση με την Αττική σε κομμάτια, την ίδια στιγμή σε ψηλότερο επίπεδο από αυτό του εδάφους (σ το μέτωπο του κομμένου λόφου) αποκαλύπτεται όλο το φάσμα της οπτικής σε διαφορετικά ύψη και πλάτη.

Σε σημείο άλλου μετώπου σχεδιάζεται χώρος για την ενασχόληση με την αναρρίχηση ως άθλημα. Μπροστά στο κατακόρυφο έδαφος τοποθετείται αναρριχητικός τοίχος με τον οποίο τα παιδιά και οι ενήλικες μπορούν εξασκούνται.

Δ. Οι λειτουργίες και οι εγκαταστάσεις που τοποθετούνται στο λόφο.

Σύμφωνα με την μέχρι τώρα ανάλυση και επεξεργασία, όπου δεν υπάρχει αστικό μέτωπο, διαμορφώνονται οι είσοδοι του λόφου. Σηματοδοτούνται με φύτευση και λειτουργούν ως "φισούνες" εισροής των κατοίκων.

Οι πορείες που έχουν διαμορφωθεί μπορούν να χρησιμοποιηθούν για περπάτημα, τρέξιμο, ποδήλατο και κάθε είδους άλλη δραστηριότητα, χαλάρωση ή άθληση.

Ανάμεσα των διαδρομών και των οπτικών αξόνων, ορίζονται χώροι με αθλητικές εγκαταστάσεις, χώροι πρασίνου για πικ-νικ και παιδότοποι. Πιο συγκεκριμένα σχεδιάζονται 1 γήπεδο ποδοσφαίρου, 2 γήπεδα μπάσκετ, 2 γήπεδα τένις και χώρος για αναρρίχηση.

Πάνω στους άξονες και στις εισόδους του λόφου τοποθετούνται κιόσκια και αναψυκτήρια. Ο ρυθμός που εμφανίζονται εξαρτάται από τις δραστηριότητες που υπάρχουν στο λόφο. Είναι πιο πυκνά όταν πλησιάζουν σημεία με μεγάλη συγκέντρωση ατόμων.

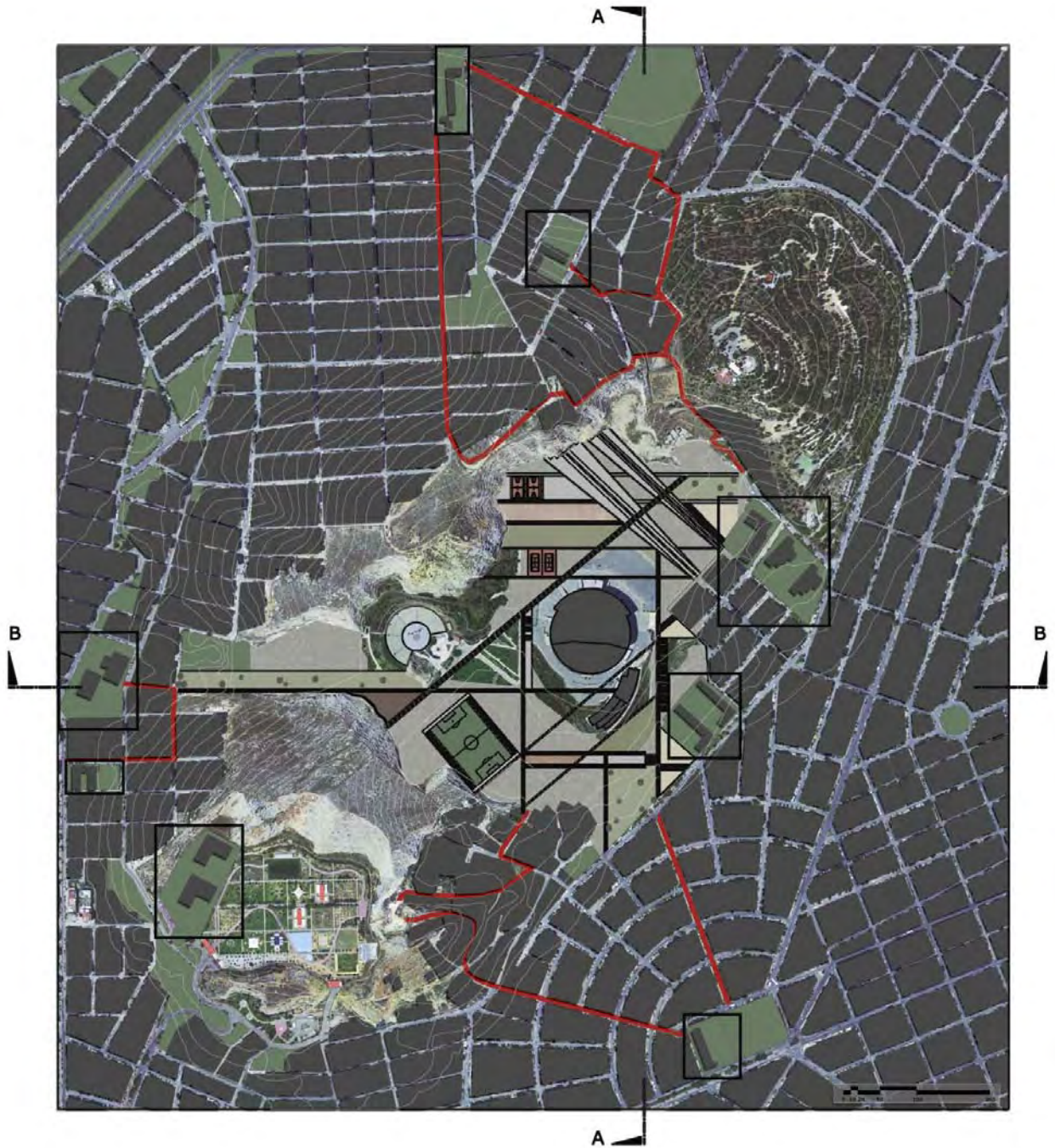
ΥΠΟΜΝΗΜΑ

1-3	ΕΙΣΟΔΟΙ
4	ΚΑΤΡΑΚΕΙΟ ΘΕΑΤΡΟ
5	ΟΛΥΜΠΙΑΚΟ ΓΥΜΝΑΣΤΗΡΙΟ ΑΡΣΗΣ ΒΑΡΩΝ-ΤΜΗΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΠΑΝ.ΠΕΙΡΑΙΩΣ
6	ΓΗΠΕΔΟ ΠΟΔΟΣΦΑΙΡΟΥ
7	ΓΗΠΕΔΑ ΜΠΑΣΚΕΤ
8	ΓΗΠΕΔΑ ΤΕΝΝΙΣ
9	ΑΝΑΡΡΙΧΗΣΗ
10-12	ΥΠΑΙΘΡΙΑ ΘΕΑΤΡΑ
13	ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΡΙΑ
14-15	ΠΑΙΔΟΤΟΠΟΣ
16-17	ΠΕΡΙΟΧΗ ΠΙΚ-ΝΙΚ
	ΚΙΟΣΚΙΑ
	ΑΝΑΨΥΚΤΗΡΙΑ
	"ΣΚΛΗΡΑ" ΜΕΤΩΠΑ

Ε. Η συνολική πρόταση για το λόφο Σελεπίτσαρι

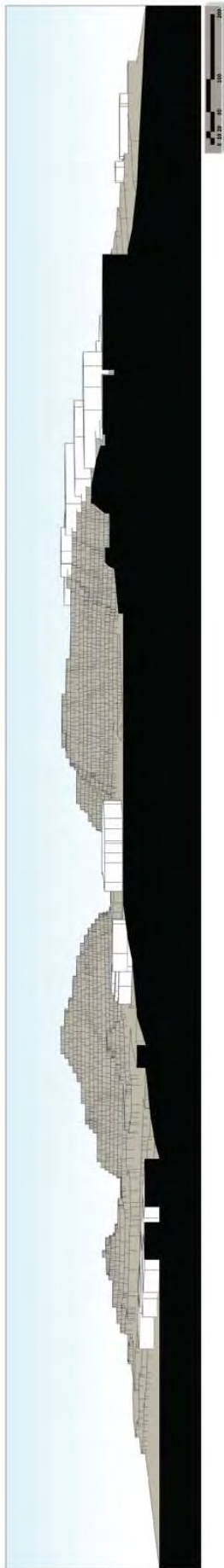
Τέλος, επιλέγονται διαδρομές μέσα στην πόλη που να συνδέουν τα σχολεία τις περιοχές γύρω από το λόφο, ώστε να λειτουργεί ο λόφος και ως προέκταση των σχολικών δραστηριοτήτων.

Το έδαφος αναμορφώνεται, αλλάζει, μεταβάλλεται σε όλο το μήκος των διαδρομών και των αξόνων και στις επιφάνειες που αλλάζει η χρήση τους. Σε άλλα σημεία όμως το έδαφος παραμένει με την υπάρχουσα επιστρωση όπως φαίνεται παρακάτω.

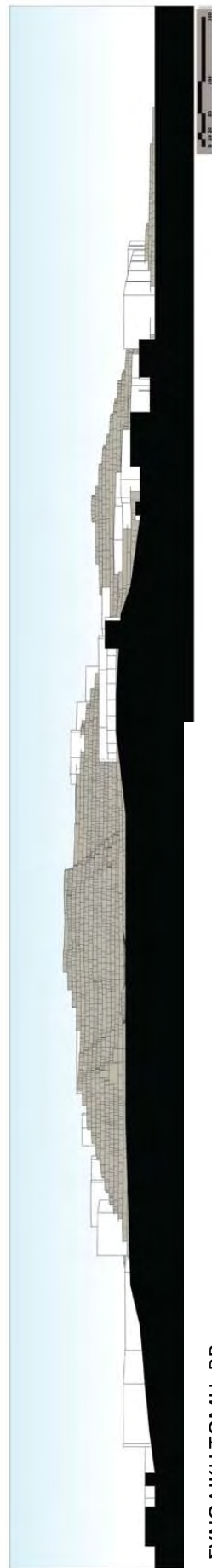

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

- ΣΧΟΛΕΙΑ ΠΕΡΙΟΧΗΣ
- ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ ΣΥΝΔΕΣΗΣ ΤΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ ΜΕ ΤΟ ΛΟΦΟ

ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΤΟΜΗ ΑΑ

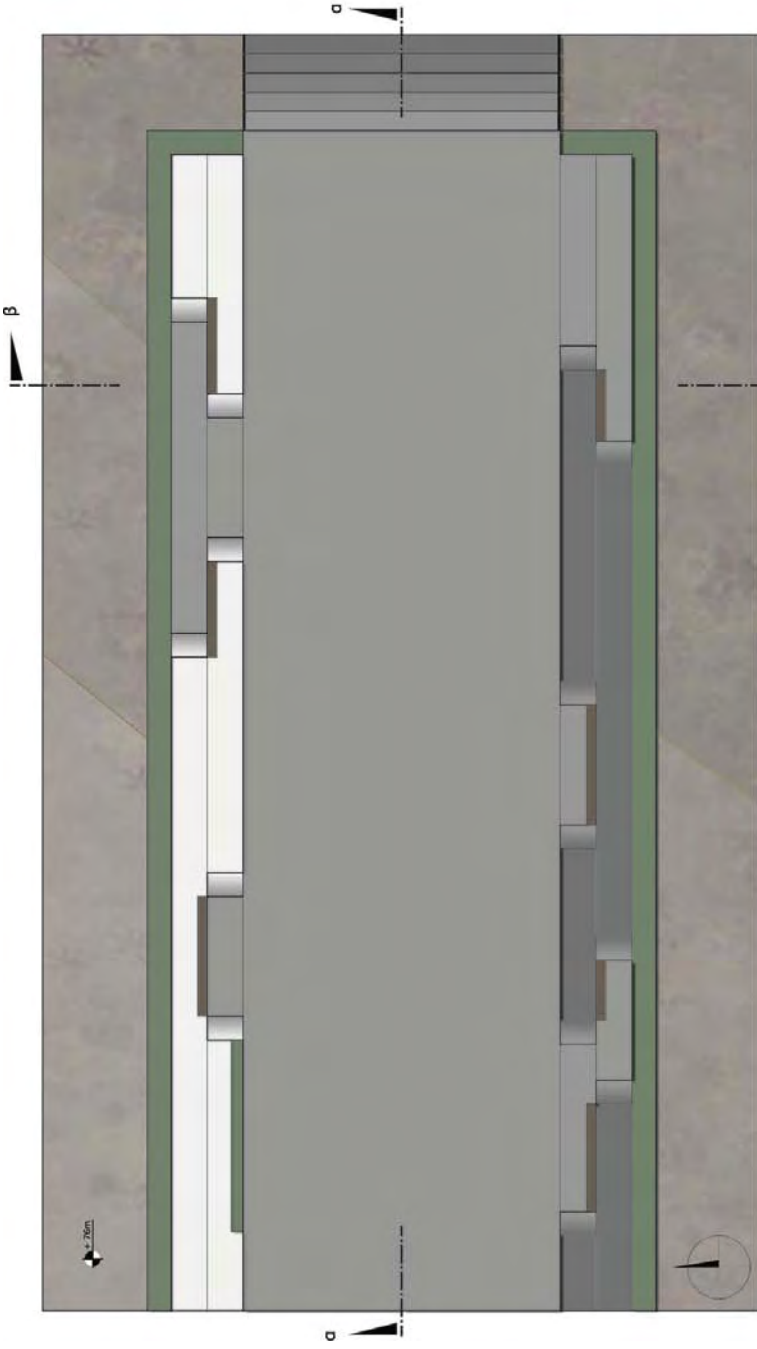

ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΤΟΜΗ ΒΒ

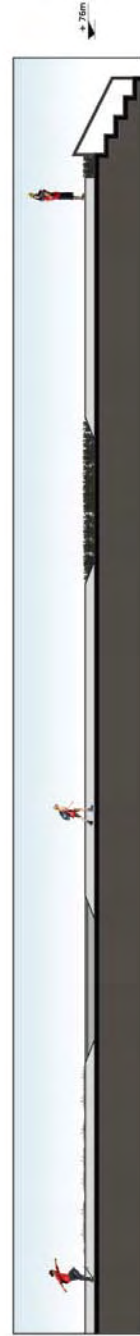
ΣΤ. Επίλυση επιλεγμένων σημείων

Ακολουθούν λεπτομέρειες των παρεμβάσεων σύμφωνα με το σχεδιάγραμμα :

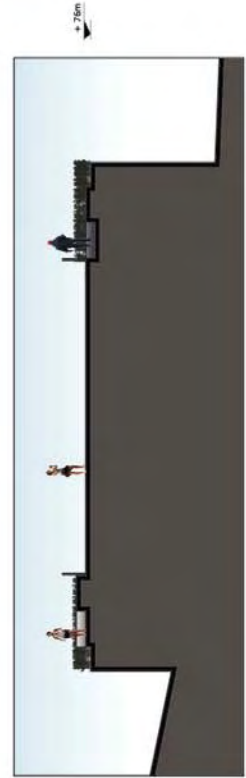

κάτωλη λεπτομέρεια_1

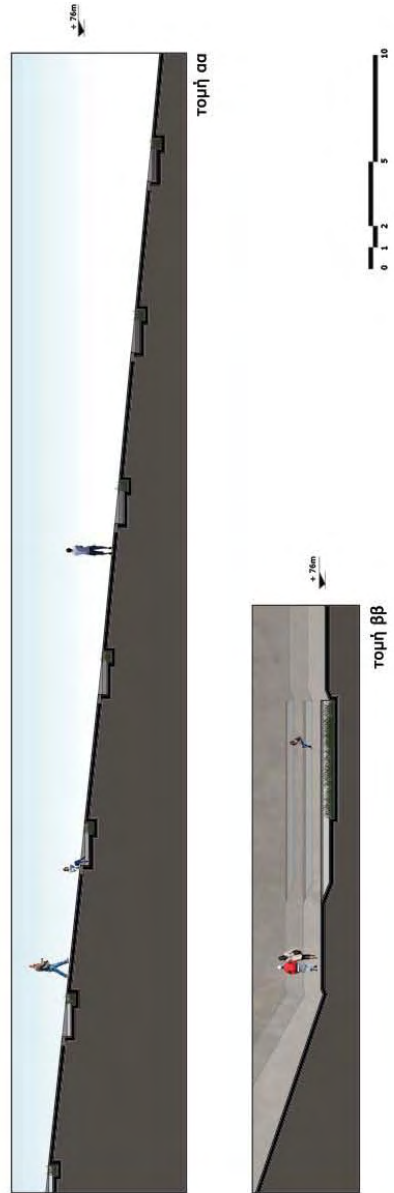
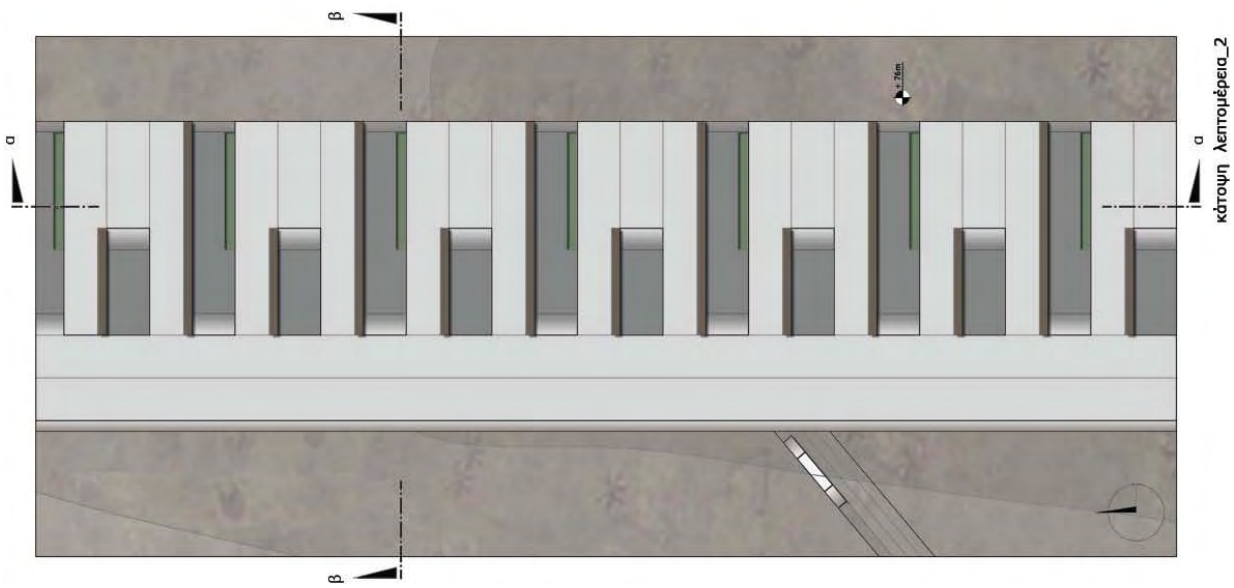

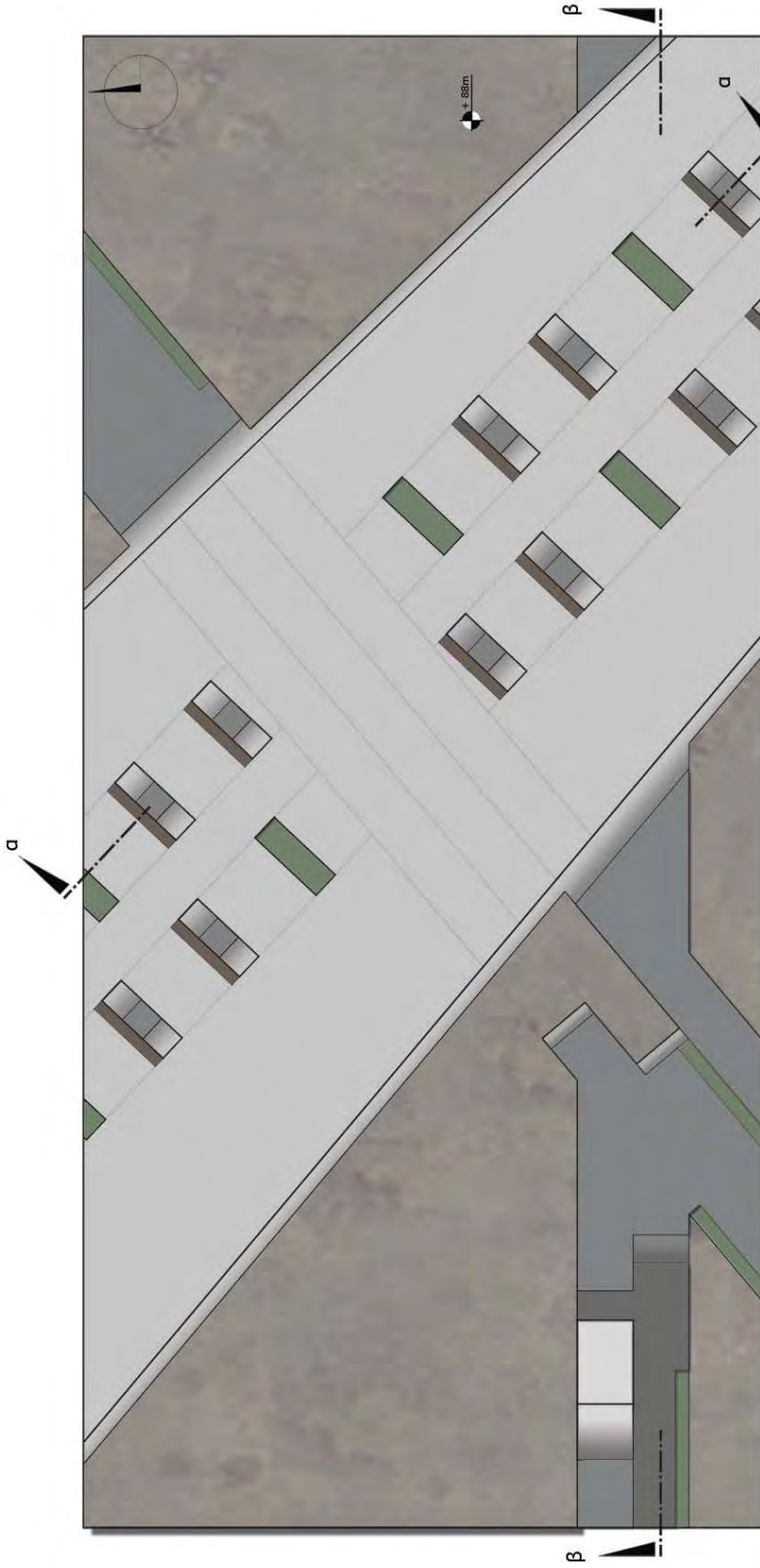
τομή αα

τομή ββ

κάτοψη λεπτομέρεια_3

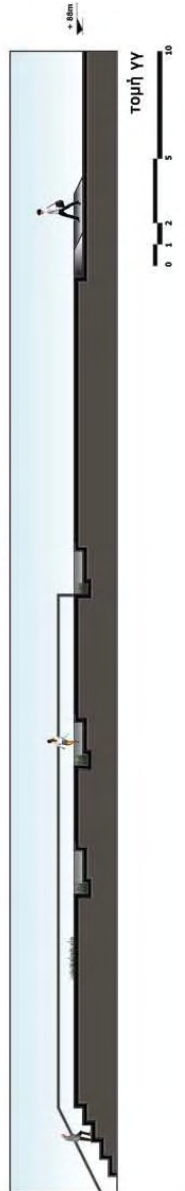
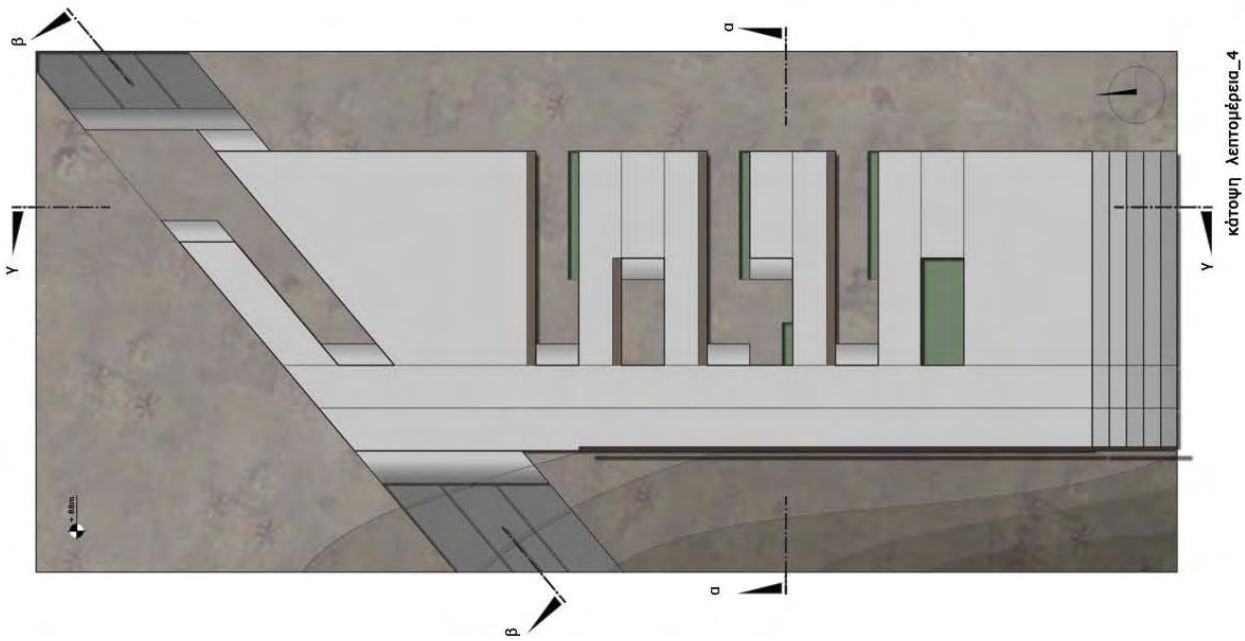

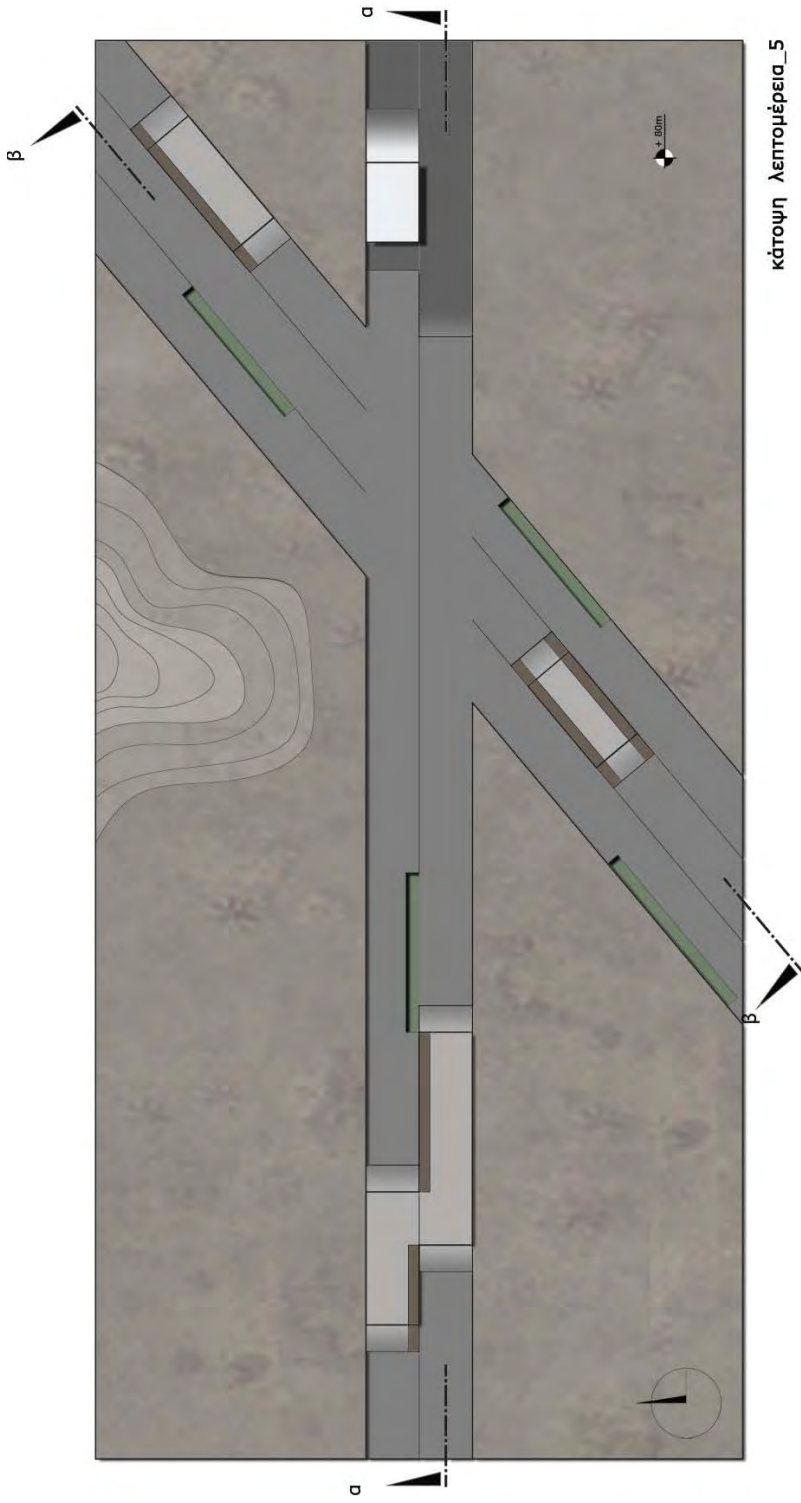
τομή αα

τομή ββ

κάτοψη λεπτομέρεια_5

τομή αα

τομή ββ

Βιβλιογραφία

Έντυπη

Κουτελάκης Χ., Φώσκολου Α., Πειραιάς και συνοικισμοί (Μαρτυρίες και Γεγονότα από τον 14ο αιώνα), Βιβλιοπωλείο της Εστίας, Αθήνα 1991

Λουκάς Δ., Κλαδιά Μ., Μπελέζος Δ., Κερατσίνι. Όψεις της πολιτικής και δημοτικής ιστορίας του Δήμου Κερατσινίου, Δήμος Κερατσινίου, Αθήνα 2004, σελ. 336-337

Χαλκιά-Αποστολοπούλου, Μ., Καρασαββίδου-Κανάκη Π., Διαμαντή-Κουνελάκη Μ., Λατομεία - ακτές : Β' συνέδριο, αισθητική των πόλεων και πολιτική παρεμβάσεων, Δελφοί 4 - 6 Μαρτίου 1988 επιμέλεια τεύχους Α. Ρεμούνδου-Τριανταφύλλη, ΥΠΕΧΩΔΕ, Αθήνα, 1988

Stan Allen, Points + Lines , Diagrams and projects for the city, New York: Princeton Architectural Press, 1999

Ηλεκτρονική

Διαθέσιμο σε <http://www.attiko-prasino.gr/Default.aspx?tabid=319&language=el-GR>

Πηγές εικόνων και σχεδίων

1. Χαλκιά-Αποστολοπούλου, Μ., Καρασαββίδου-Κανάκη Π., Διαμαντή-Κουνελάκη Μ., Λατομεία - ακτές : Β' συνέδριο, αισθητική των πόλεων και πολιτική παρεμβάσεων, Δελφοί 4 - 6 Μαρτίου 1988 επιμέλεια τεύχους Α. Ρεμούνδου-Τριανταφύλλη, ΥΠΕΧΩΔΕ, Αθήνα, 1988
2. Λουκάς Δ., Κλαδιά Μ., Μπελέζος Δ., Κερατσίνι. Όψεις της πολιτικής και δημοτικής ιστορίας του Δήμου Κερατσινίου, Δήμος Κερατσινίου, Αθήνα 2004, σελ. 336-337
3. Κουτελάκης Χ., Πειραιάς και συνοικισμοί (Μαρτυρίες και Γεγονότα από τον 14ο αιώνα), Βιβλιοπωλείο της Εστίας, Αθήνα 1991, σελ.248-249
4. Κουτελάκης Χ., οπ. σελ.250
5. Πολεοδομικός Χάρτης Λεκανοπεδίου Αθηνών, Αθήνα - Πειραιάς - Προάστια, εκδ. Δ.&Β. Λουκοπούλου
6. Κουτελάκης Χ., οπ . σελ.246
7. Οδικός χάρτης, Αθήνα - Πειραιάς - Προάστια, εκδ. Σ.Καπρανίδης
8. Οδικός χάρτης, Αθήνα - Πειραιάς - Προάστια, εκδ. Σ.Καπρανίδης
- 9.Κτηματολόγιο Α.Ε., διαθέσιμο σε <http://gis.ktimanet.gr/wms/ktbasemap/default.aspx>

Από προσωπικό αρχείο οι υπόλοιπες εικόνες και σχέδια.